

MÁÁCOÓ

Mááco Jetsóodítýú cáátúnuháámi

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa úwaabóne
(Mt 3.1-12; Rc 3.1-9, 15-17; Ja 1.19-28)*

¹ Íllúu tujkéváné Píívyéébé Hajchi Jetsocríjtó mepájtýetéíñe méénúné uwááboju.

² Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáajpíhjáa Itsaíaúvú caatúnú íwaajácúháámitu tsúúcajátújuco tsojtsó múnáajpi Jóáadítýu ílluú:

Ó pícyoó díihde tsáápiikye dibye iúúbáalle
míamúnáake ditye ímíbáávyéne ímí uke
íwáátsúcúpéjtsoki.

³ Aane méllééboó íñéubará píívyétúné iíñújiri íjcyabe keeváwu íllu úwaabóne: “Méímibáávyé ímítýú ámuha meícyahíjcyánetu tsaímiyéjuco ámuha meíjcyámeke Ávyéjuube íájtyumívaki.” Ehdúhjáa Itsaía íwaajácúháámitu caatúnú Jóáadítýu.

⁴ Ahdújucóhjáa dibye íñéubará píívyétúné iíñújiri úwáábohíjcyáné míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyáné íhvéjtsóne ímíánejcúveréjuco íbúwááve díityé ímítýú íábájíívémeíki, áané uubáalle ditye itsójtsótsámeíki.

⁵ Pahúllevátúhjáa Jodéa iíñúji múnáadítýú píhcyáávehíjcyámé dííbyedívú dííbyé uwáábó ílléébúcunúki. Téhduréhjáa Jerotsarée múnáadítýú mityame píhcyáávehíjcyáhi. Áámedítýúhjáa ímityúné

imyéenuhíjcyané úúbállémeke tsótsohíjcyaaabe Joodáatu.

⁶ Aanéhjáa diibye Jóáa camééllómú ihjínetu méénúmeíñé wajyámúúnema íjcyáábéj pñínétú ócájimííhé chiúcunúhi. Aabéhjáa tséréémuke dohíjcyáhi. Téhduréhjáa ímúhojpácyó ádohíjcyaaabe.

⁷ Aabéhjáa úwááboobe nehíjcyáhi:

—Muurá íjcyaaabe tsijpi táhboone úwáábóiibye táehnííñevu íhtsútuube íjcyáábeke íjtyúhápáájíubaré o tácoríúcu dííbyedívú o pííhívéityúroóbe.

⁸ Muurá ámúhake nújpácyori ó tsótsohíjcyáhi. Áánetu ihdyu diibye ámúhá pañevú pícyoó Píívyéébé Apíícho.

Jóáádivu Jetsóó tsójtsótsámeíñé
(Mt 3.13-17; Rc 3.21-22)

⁹ Téjyúhjáa Jetsóó péé Gariréa iññújiri íjcyacóomí Natsaréetu diibye Jóáa éllevu Joodáatu dííbyeke dibye itsójtsoki.

¹⁰ Aabéhjáa tsúúca dibye tsójtsótsihdyu íjchívyeebe ííténáa cáámetu Píívyéébé Apííchó niityé dííbyedívú íjuuúdu nééneé.

¹¹ Áánáacáhjáa idyé cáámetu Píívyéébe nééhií:

—Uu Hájchíwúuke o wájyúúbedi mítyane ó imíjyúúhií.

Jetsóoke Naavéné mávárijhóne
(Mt 4.1-11; Rc 4.1-13)

¹² Ehdúhjáa dibye tsójtsómeíñé boonétú Píívyéébé Apííchó dííbyeke tsajtyé íñnéubá píívyétúné iññújivu.

13 Áhulléhjáa íjcyaaabe 40 coojívá apáámyéré iyámé íjcyáhulle. Áábekéhjáa téhullévú Naavéné máváríjchóóbeke níjkyéji múnaa píáábohíjcyáhi.

*Jetsóó úwáábótújkenúne
(Mc 4.12-17; Rc 4.14-15)*

14-15 Aanéhjáa téjyuu tsojtsó múnáajpi Jóááke di-tye cúvéhoojánúné boonétú Jetsóó péé Gariréavu. Áhullé múnáakéhjáa Píívyéébé avyéjuvu muhdú meúcaávéíñé úwááboobe nééhií:

—Tsúuca Píívyéébe íavyéjújete íjcyáímyeke újcúíñe éévé úújetéhi. Ahdícyane ílluréjuco méíhvéjtsó ímityúné ámuha meícyahíjcyáne. Ááne ámúhá íjtsaméi ímiánejcúvuréjuco mecápáyóóvéne mécahcújtsó íñe mepájtyetéíñé uwááboju. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

*4-meva ímamyémú íjcyáímyeke Jetsóó újcune
(Mt 4.18-22; Rc 5.1-11)*

16 Aabéhjáa Gariréa unéú úníuri péébe úújeté Tsimóomútsí íñahbe Aderéema amómeke tsínuhíjcyámútsidívu.

17 Áámútsikyéhjáa neébe:

—Ámuhtsij, ookéréjuco méuráávye. Muurá íñe amómé lliíñája múnáajtétsí ámuhtsi meíjcyámútsikye ó pícyoó míamúnáakéréjuco Píívyéébedívú ámuhtsi meíbúwáávétsóíñé wákimyéivu.

18 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii teenémáyé íjtsínuuháñé íhvéjtsóne peemútsí dííbyemáyéjuco.

19 Áámútsimáhjáa péébe éhnííñéwuúvú úújeté Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboo, Jóááá, íjcyamútsí ihmííné pañe íjtsínuuháñé pájáábohíjcyamútsidívu.

20 Áámútsikyéhjáa idyé díbye píúvánéllii ihmííné pañe cááni Tsebedéoma ípíáábojte íjcyámedítýú peemútsí dííbyemáyéjuco.

*Tsáápi pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Rc 4.31-37)*

21 Éhdúmekéhjáa iújcúmema Jetsóó úújeté Capenaóovu. Aabéhjáa téhulle wáyeeévejcóójí píhcyáávévá pañévu úwaabóhi.

22 Ááneríhjáa mítyane ullévenúmé ávyétá tujkévé ávyéjuube múúne íhjúvájító díbye íhjúvánéri. Tsáháhjáa díbye íhjúvatú taúhbájú uwáábojte íhjúvahíjcyádu.

23-24 Áíjyúhjáa tééjá pañe tsaapi naavéné ípañe íjcyaaabe kévádijcyó íllu dííbyeke:

—¡Jetso Jetsóoj, Natsarée múnáajpi u íjcyaaabej! ¿íveekí múúhake ú pátsárijcyóváhi? ¿Mityá múúhake ú waagóovaj? Muurá uke ó waajácú ímiáábé Píívyébé Hajchi u íjcyane.

25 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—¡Cúúvéhulléré díícyá! ¡Díjchivye áadí pañétu!

26 Ááneréjucóhjáa naavéné wáníjcyámeííbyéré íjchivyéné dííbyé pañétú ávyétá íhnáhó dííbyeke íáméjcatsíchónema.

27 Ehdúhjáa Jetsóó méénúneri pámeere íllityéne néehíí:

—¿Múhdutúami aabye ehdu meénuj? Ávyetáha ímiáané tsíhdyure dííbyé uwááboju. Muhdú naavémú íjcyarómé ijchívyé dibye néénetu.

²⁸ Ehdúhjáa dibye méénúné uubállé tsújaavé páneere Gariréa iññújiri.

Tsimóo Péedoró báábeke Jetsóo bóhñtsóne
(Mt 8.14-15; Rc 4.38-39)

²⁹ Átsihdyúhjáa pihcyáávújá pañétú péeme tsaméhjí Jacóóboo, Jóááá, íjcyame Tsimóoma Aderéemútsi jávu.

³⁰ Áijyúhjáa Tsimóo baabe áíívyeri chémene úúballémé Jetsóoke.

³¹ Áánélliihyéhjáa díílle éllevu ipyééne íhyójsitu dibye íjyócuycárolle tsúúca ibóhñine diityéké májchotsóhi.

Mítýámeke Jetsóo bóhñtsóne
(Mt 8.16-17; Rc 4.40-41)

³² Aanéhjáa tsúúca meíjyunúrónáa tsívahíjcyámé dííbye éllevu naavémú ípañe íjcyáméhjíma tsíñéhjíri chéméméhjíke dibye ibóhñtsoki.

³³⁻³⁴ Mítýaméhjáa técoomí múnaa tééjavu tsáamedítýú páhduvaré nénéhjí chémeri íjcyámeke bóhñtsohíjcyaaábe. Áhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyaaábe. Aaméhjáa diitye naavémú muubá dibye íjcyane nééíyónáa tsá dibye diityéké íhvéjtsotú ditye ílhjyúvaki. Waajácúméhjáa dííbyeke.

Jetsóo úwaabó pahúllevaré Gariréa iññújí pañe
(Rc 4.42-44)

35 Ááné tsitsíívevúhjáa pejcójuco técoomítýú dibye péene tsátsihvu Píívyéébema íhhyúvaki.

36 Áábekéhjáa Tsimóó íñahbéjtema néhcotéhi.

37 Aaméhjáa íájtýúmííbeke néehíí:

—Míamúnaa uke néhcohíjcyáhi.

38 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áronáa metsu éhcóomijívú mepéé técoomíji múnáake idyé o úwááboki. Muuráhjáa ímichi téénéllii o tsááhíi.

39 Aabéhjáa pihcyáávejaáné pañevú pahúllevá múnáa Gariréá íiñújiri íjcyámeke úwáábohíjcyá tsaaté pañe naavémú íjcyámeke wáágóobére.

Íjpi chájáávéébeke Jetsóó bóhiísóne

(Mt 8.1-4; Rc 5.12-16)

40 Áábé lliiñévúhjáa íjpi chájááveebe imímóúúveténe néé dííbyeke:

—¿Aca muhdúiyó teene oke u bóhiísóne?

41 Áánélliihyéhjáa dííbyeke idyócéaraúcunúne dííbyedi ídáátsóvéne neébe:

—Mu ihdyu tehdújucoj.

42 Ehdúhjáa dibye néénemáyé tsúúca bóhiíbe.

43 Áábekéhjáa neébe:

—Dúúbálledí tsaate juuváyí uke pájtyémeke íñe muhdú u bóhiíne.

44 Tsapéhdúré llúúváábe éllevu péene dííbyedívú dúhjetsámeítýeco. Ááne Moitséeúvúu néhdu íñe u ímíjpyeténé hallúvú Píívyéébeke tsíeméneri ú íícúvéé téénetu míamúnaa iwáájácu tsúúca u bóhíjucóóne.

45 Ehdúhjáa dibye bóíjcyúrónáa pámeekéré juuváyí ipájtyedúmeke úúbálleebe muhdú íbóhiíne.

Aaméhjáa mítyane Jetsóodívú pihcyáávehjcyánéllii tsáhájucó díbye píivyetétú múhduú cóómí pañevú iúcaáveyóne. Áánélliihyéhjáa pehijcyaaabe imíchi dítye ijcyátútsihjíríye. Ároné pañéhjáa pahúllevátú dííbyedívú pihcyáávehjcyáme.

2

*Íjpi vááúmeityúúbeke Jetsóó bóhñtsóne
(Mt 9.1-8; Rc 5.17-26)*

¹ Ehdúhjáa tsúcájá tsiéllé ijcyátsihdyu tsiíñe óómiibye Capenaóovu. Áané uubálléhjáa idyé íicúiwuúré tsúuca waajácúmé técoomí múnaa.

² Aaméhjáa dííbyedívú pihcyaaavémé díbye ijcyaja wáhpécunúmeke úwááboóbe.

³ Áánaacáhjáa 4-meva tsivá íjpi vááúmeityúúbeke dííbye éllevu.

⁴ Áronaacáhjáa tsá dítye píivyetétú iúújetétsóné mítyane míamúnaa ijcyánélliihye. Áánélliihyéhjáa cáámetu díbye ijcyátsíí tujkévetu idyóhejúróné botsí dííbyeke niityétsóme.

⁵ Aaméhjáa ímí cáhcujtsóné iwáájácúne neebe Jetsóó dííbyeke:

—Líhij, tsúuca úhdi o ídáátsóvéne díimítyú ó ábájñvéjucóóhíí.

⁶⁻⁷ Ehdúhjáa díbye néénetu tétsihyi ijcyame taúhbájú uwáábojte néjcatsíhi:

—¿Aca íveekí aabye ehdu ihjyúvá Píivyéébe ímí dííbyedívú íjtsúcunúnejñvari? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe piivyété míamúnáadityú íimítyú iwáágoóné diityédí ídáátsóvénema.

8 Ehdúhjáa Jetsóodítýú ditye néjcatsíñé iwáájácúne neebe diityéke:

—ǵíveekí ímityúné óhdityu ámuha méjįtsámeíhi?

9 ǵAca muhdú ámuha oke méjįtsúcunúhi? Áánerá ó piivyété míamúnáadi o ídáátsóvéne diityé imítýuháñé diityémá o ímíbajchóne. Áánéllii ó piivyété áánúke o nééneé: “Úhdi o ídáátsóvéne díímítýú úúma o ímíbajchóhi.” Áhdure ó piivyété o nééneé: “Dímįpyeténe dííhbotámá dipye dihjýávu.”

10 Ahdícýane cáhawáá óví ámuha máájtyumí Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe muhdú o méénune.

11 Ehdúhjáa iñétsihdyu neebe dííbyeke: Llíhij, díímįpyeténe eene dííhbotámá dipye dihjýávu.

12 Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó néénemáyé tsúúca íímįpyeténe ííhbotámá péjúcoobe pámeere ííténáaaca. Ááneríhýáa mítyane iúllévenúne Píívyéébeke idyúúrúváne néémeé:

—Ávyeta tsá mújįyú ehdíívane maájtyúmitúne.

*Revíkýe Jetsóó újcune
(Mt 9.9-13; Rc 5.27-32)*

13 Ááné boonétúhjáa tsiíñe Jetsóó péé únéú úniúvú ímamyémuma. Áhullévúhjáa idyé dííbyedívú píhcyáávemeke úwááboóbe.

14 Átsihdyúhjáa péébe úújeté Apéó hajchi Revíí ííńújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike íáhdótsohįcyátsihýi ácuúcunúúbedívu. Áábekéhjáa neébe:

—Muúbej, ookéréjuco duráávyej.

Ahdújcohjáa díbye pééne dííbyemáyéjuco.

15 Áábe jávúhjáa Jetsóó téijyu majchó ímamyémuma. Áámemáhjáa téhdure tsijtye majchó téenere ávyéjúúbé wáábyuta íjcyáne dsíídsí ahdótso múnaa. Áhduréhjáa íjcyámé tsijtye ímityúmé diityéma. Mítyaméhjáa dííbyema pehíjcyáhi.

16 Ehdúhjáa dibye diityémá májchone ííténe taúhbájú uwáábojtémá paritséómú néé dííbyé mamyémuke:

—¿Aca íveekí eene ámúhá uwááboobe majchó aatyé ímityúméhjima?

17 Aanéhjáa Jetsóó illéébóne néé diityéke:

—Tsá muurá taabóóbé bóhime tsaímíyé íjcyámeke táábotúne. Muurá ihdyu chéméméhjikéré tááboóbe. Ahdícyane tsáháa ímiáámé wáábyú o tsáátune. Muuráhjáa ihdyu ímityúme wáábyú o tsáá diityéké o ímbáávyétso Píívyéébé icyánejcúvuréjuco ditye ííbúwááveki. Ehdúhjáa Jetsóó néé paritséómuke.

*Jetsóó mamyémú majcho áwatyúne
(Mt 9.14-17; Rc 5.33-39)*

18 Tsáijyúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóáá mamyémuma diitye paritséómú mamyémú Píívyéébema íhjúyúva majcho áwahíjcyáhi. Aanéhjáa Jetsóó éllevu ipyééne tsaate dííbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí dímamyémú majcho áwátúnáa Jóáá mamyémuma paritséómú mamyémú tsáijyu áwahíjcyáhi?

19 Áánéllíihyéhjáa diityéké neébe:

—¿Aca tsaapí táábáváné wañéhjivu tsááme ikímóóvéne majcho áwáiyáhi? Muurá teene wañéhjí aabájaabe diityémá íjcyánáa tsá ditye

áwáítyuró majcho. Ehdu néene támamyémú tsá majcho áwáítyuró diityémá o íjcyáné hajchóta.

²⁰ Muurá ihdyu íjcyaiñé diityédítýú o pééiñe. Áijyu ihdyu óví muhdú iñéhajchíí tsáijyu awámye.

²¹ Tsá muurá tene ímityú tsúú cáaja wáiyamu béhbátu mepájaabóne. Muurá teeja meníjtyúcooca éhnííñevu íllure táváajcároba.

²² Áhdure idyé tsá tene ímityú béjpácyo bíínoj pácyó mepícyoone tsúú cáau mííhéneu cahpáyú pañévu. Muurá béjpácyo iúhtsaráúúvéhulle táváajcó tsúú cáau. Áijyu wágoovéné tsanéécújuco bíínoj pácyoma cahpáyú. Áánéllii béjpácyo mépañénú bééú pañévuré muhdú tsanéécú íjcyátuki. Ehdu néene tsá tene ímityú ihdeéne uwááboju béhné uwáábójú pañévú meúacóne. Ehdúhjáa Jetsóó néehíí.

*Wáyeévejcóójí Jetsóó mamyémú méénune
(Mt 12.1-8; Rc 6.1-5)*

²³ Aabéhjáa tsáijyu ímamyémuma pajtyé úmihéj pñínétú wáyeévejcóójí. Áijyúhjáa ímamyémú ba-jtsóháñetu ujcú imájchoki.

²⁴ Áánélliihyéhjáa paritséomú née dííbyeke:

—¿Aca íveekí aatye dímamyémú meenú íjcyoojii wáyeévejcóójí meméénúítyuróne?

²⁵ Árónáacáhjáa neébe:

—¿Aca tsá ámuha meéévehíjcyatú tsáijyúu íájyabáávaténéllii iñahbéjtema Dabííúvú téeméné méénune Píívyéébé waajácuháámítu cáátuváne?

²⁶ Muuráhjáa Abiatáa llúúvájte avyéjuube íjcyáijyu duurúvájá pañévú iú cáávéne

imájchóityuróné Píívyéébé ïicúvé pááa tééjá pañévu pícýámeíhijcyáné majchómé apáámyéree llúúvájte máchohíjcyáne.

²⁷ Áhduréhjáa neébe:

—Muurá wáyeeévejcóójí ijcyá míamúnaa ímí téjcooji íjcyaki.

²⁸ Áánéllii Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébé wáábyuta téhdure téjcoójí.

3

Tsáápi hójtsí Jetsóó ímíjpyetétsóne
(Mt 12.9-14; Rc 6.6-11)

¹ Átsihdyúhjáa Jetsóó ímamyémuma tsiiñe úcaavé pihcyáávvejá pañévu. Áájá pañéhjáa tsaapi múhdurá íhyójtsi neébeé.

² Aanéhjáa téjyuu wáyeeévejcóójí íjcyánéllii tsaate dííbyedívuré íítehíjcyá ‘áadíkye éhne ímíjpyetétsóííbye’ íñéene téenej téeveri dííbyedívú íñéétsóroki.

³ Áánáacáhjáa dííbyeke neébe:

—Muúbej, cána dichaj.

⁴ Ahdújucóhjáa díbye péeneé. Áábedítýúhjáa neebe pámeere tétsii íjcyámeke:

—Ámuúhaj, ¿a tehdújuco tsaatéké mepíáábóiyóné íjcyooji wáyeeévejcóójíj, mityá tsáhaáj? ¿A mepájtyetétsóiyá tsaate dsíjiveri íjcyámeke téjcooji íjcyaróne, mityá méíhvéjtsóiyá dítye idsíjive wáyeeévejcóójí íjcyánéllííhvej?

Ehdúhjáa Jetsóó díllone tsá dítye áñújcutúne.

5 Aanéhjáa dílbyeke tsariwu pajtyeráhi. Áronáacáhjáa idyé idátsó ijtsúcunúúbé ditye dílbyeke cáhcújtsotúne. Átsihdyúhjáa neebe diibye múhdurá íhyójsi néébeke:

—Muúbej, cána íllevu cujúúvé díhyójsí.

Ahdújucóhjáa dibye cujúúvénemáyé téhojsi ímíjpyeténe.

6 Ehdúhjáa Jetsóó méénune paritséomú ííténe tétsihdyu pééme Heróóde hájkímuma pítyácójcatsí muhdú dílbyeke idsíjívétsoíñe.

Mítiane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaaavéne

7 Áronáacáhjáa tétsihdyu ímamyémuma peebe únéú úniúvu. Áábekéhjáa mítiane míamúnaa úraavyé Gariréa iññúji múnaa.

8 Aabéhjáa méénuráityúronéjji mítiane méénúné uubállé tsújaavé pahúllevávu. Áánélliihyéhjáa mítiyame tsáácunú pahúllevátú Jodéa iññújítuu, tééné iññújiri íjcyacóomí Jerotsarétuu, Idoméa iññújítuu, Joodáa tsiñéjcutuu, Tíiroó, Tsidóoo, íjcyané iññújícútuu, íjcyane dílbyeke íajtyúmiki.

9 Ehdúhjáa mítiane míamúnaa Jetsóodívú píhcyaaavéjucóónéllii neebe ímamyémuke ditye mñne ímíbájcho témí pañévu iúcaáveki.

10 Mítyanéhjáa dibye chéméméhjike bóhítsohíjcyánéllii ávyetaréjuco ditye dílbyedívú píhcyáávehíjcyáne. Aaméhjáa imíllehíjcyá dílbyeke idyómajcóné ibóhíki.

11 Áijyúhjáa tsaaté pañe naavémú ijcyame dííbyé lliiñévú mímóúúvémé pañétú kéévánécoba néémeé:

—¡Uu muurá Píívyéébé Hajchi!

12 Áánélliihyéhjáa diityéké neebe ditye tsiíñe tehdu íihjyúvátuki.

12-meváké Jetsóó meménú ímamyémú ditye íjcyaki

(Mt 10.1-4; Rc 6.12-16)

13 Átsihdyúhjáa peebe cámeébaúvú íjtsúcunúúmema.

14 Áámedityúhjáa meménuube 12-meváké dííbyé uwááboju úwááboméré péhíjcyáímyeke.

15 Áámekéhjáa ájcuube íhnháhootu ditye chéméméhjike íbóhíitsohíjcyaki, naavémú tsaaté pañe íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki.

16-19 Aaméhjáa ílluúme: diibyéhjáa Jetsóó Tsimóoke Péédoródívú méménuúbee, Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámútsikyéhjáa dííbyere chíjchí hájchimútsídívú méménumútsii, Aderéee, Perípee, Batoroméee, Matéoo, Tomáaa, Apéó hajchi Jacóóboo, Tadéoo, cananíjtámúejpi Tsimóoo, diibyéhjáa Jetsóodívú méénútsóiiibe Jóóda Ijcyarióótee, éhdume.

Jetsóoke Naavéné píáábohíjcyáné tsaate nééneé

(Mt 12.22-32; Rc 11.14-23; 12.10)

20 Áámemáhjáa Jetsóó tsúúca oomí ípyée íicyahíjcyajávu. Áánáacáhjáa tsúúca mítyane míamúnaa píhcyaaivé tétsihvu. Áámediyéjucóhjáa túhuuvémé tsá ímájchóiyónéhji éllevu íjcyatúne.

21 Aanéhjáa iwáájácúne dííbye hájkímú tsáá dííbyeke tétsihdyu itsájtyéroki. Íjtsúcunúméhjáa díbye méivaténe.

22 Téhduréhjáa mítyame tétsihyi taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsááme néé dííbyedítu:

—Áadí pañe mía naavémú avyéjuube Betsebóo. Téénellii muurá eene díbye píáábóneri tsaaté pañétú naavémuke waagóohíjcyáabe.

23 Áánéllihyéhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—¿Aca múhdutú diibye Naavéné iye waagóoméiyáhi?

24 Muurá tsané avyéjujte tsajíjtóré íjtsámeityúme páhduvaré idyárhívécatsíhajchíí illure wáchájánújcatsí íavyéjutu.

25 Áhdure tsája múnaa tsajíjtóré íjtsámeityúme páhduvaré idyárhívécatsíhajchíí illuréjuco ihjyátú wáchájánújcatsíñe.

26 Ahdu íhvane muurá Naavéné ihyájkímukéré iwáágóoca illure pírójtsóiyá diityéjúcooíyó íavyéjúejte íjcyáíyómeke. Tehdu imyéenuca illure íavyéjú újovéjtsóíyoóbe.

27 Tsá muurá tsaapi íhtsútúúbé tsieméné dííbyé já pañétú múha tsájtyéityuró dííbyeke tétsihdyu bóáyotúmére. Muurá ihdyu dííbyeke tujkénú íbóáyoca botsíi tsajtyéiyómé dííbyé tsieméne. Áronáa tsáháubá muurá díbye ihñe múhdívú íhvéjtsóítyuróne. Ahdu íhvane tsá Naavéné oke píáábóítyuró dííbye hájkímuke o wáámíuki.

28 Ímiááneturé ámúhake o néé panévaré ímityúné míamúnaa méénuhíjcyáronéhjí Píívyéébe

abájííveíñé diityedí ídáátsóvénama. Áhdure ímityúné óhdityu ditye ihjyúvahíjcyáronéhjí ábájííveííbye.

29 Áánetu ihdyu dííbyé Apííchotu ímityúné ihjyúvahíjcyámedi tsá dibye mújyú ídáátsóvéityúne. Aane tsá mújyú diityémá ímíáávyéityúne.

30 Ehdúhjáa diityéké neebe dííbyé pañe naavéné íjcyane ditye néénéllíhye.

*Jetsóoke tsíju dííbyé nahbémuma újcutéroné
(Mt 12.46-50; Rc 8.19-21)*

31 Áánaacáhjáa tétsihvu tsíju dííbyé nahbémuma wajtsí áachi éhnejcúvu. Aaméhjáa tsaatéké néé ditye dííbyeke íñéé dibye iúújéva diityéke.

32 Ahdújucuhjáa tsaate dííbyé úníuri íjcyame nééne dííbyeke:

—Díítsííju díñahbémuma ukévá néhcome éhtsíhyi áachi.

33 Árónáacáhjáa neebe diityéke:

—¿Aca caatyé tátsííjuú, táñahbémuu, táñaallémuu, íjcyame?

34 Ehdúhjáa íñééne úníuri ácújcatyémeke ííténe neébe:

—Áánerá téhdure ámuha waháromú táñahbémú táñaallémú méjcyá íñe múhdumé tahñéjté ámuha méjcyame.

35 Muurá Píívyéébeke cáhcujtsómé dibye ímillédú íjcyame ímíááné tahñéjté táñahbémú, táñaallémú, waháromu. Ehdúhjáa Jetsóo diityéké néehíí.

4

Tsaapi bájtsónetu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.1-9; Rc 8.4-8)

¹ Aabéhjáa tsiíñe únéú úniúvú úwáábóóbedívú idyé mítyane míamúnaa píhcyáávénéllii mííné pañévú iúcaávéne téémí pañéturéjuco dibye úwaabóné diityéke.

²⁻³ Átsihvúhjáa mítyane tsíeménéhjitu úwááboobe néehíí:

—Ámuúhaj, cáhawáá melleebúcunuj:

Tsaapíhjáa íwajcyóhá trígoúúhá bájtsoobe íllure wávárajcóhi.

⁴ Aanéhjáa dibye wávárajcónetu tsáuhji juuváj piínévú dójcone coomímú méhdojéhi.

⁵ Áané tsiúhjíhjáa dojco néwayúúné raahóvú iíñu imíchi íjcyátútsihvu. Áuhjíhjáa ícúíwuúré iíñé tétsii iíñu mítyane íjcyátúnélliíhye.

⁶ Áróhiibájíhjáa chemé núhbá allóócori hállúháñeriyé tébajkyéjé íjcyánélliíhye.

⁷ Áané tsiúhjíhjáa dojco tsuhjí pañévu. Áané hallúvúhjáa teene tsuhji wááménéneri ííñeróné dúhcúvaténé tsáhájucó neévatúne.

⁸ Áánetúhjáa ihdyu tsáuhji dojco tsátsii imíwu ííñuji nétsihvu. Aanéhjáa tsaímíyé píivyene imíwu neeváhi. Tsáhiibájíhjáa uhjénéré neeváhi. Áánetúhjáa tsíhiibájí kémú neeváhi. Áané tsihíúbájíhjáa éhniíñevu mítyane neeváhi.

⁹ Ehdúhjáa tsaapi bájtsone iúúbállétsihdyu neebe diityéke:

—Ehdu teéne. Aane ihdyu óví lléébome icyáhcuútsóne tehdu ijcyáhi.

Jetsóó úwáábó túhujtsóne

(Mt 13.10-17; Rc 8.9-10)

¹⁰ Aanéhjáa bóónétu iiye ijcyátsihvu ímamyémuma tsijtye tétsii íjcyame dilló muhdú nééiyóné teene tsaapi bájtsónetu dibye úwaabóne.

¹¹ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Muurá ihdyu ámuhadívú Píivyéébe bóhówátsohíjcyá ámuha mewáájácu muhdú dííbyé avyéjú íjcyane. Áánetu eene tsíeménéhjitu ó úwáábohíjcyá oke cáhcújtsotúmedívú tene íbóhówáávétuki.

¹² Muurá o úwaabóné lléébójúcoorómé ícyahíjcyá lléébótúmeúvúdu. Áhdure teene ájtyumíjúcoorómé ícyahíjcyá ájtyúmítúmeúvúdu. Áámé imítuyháñé muurá tsá ímíbaávyéityúne. Ehdu néénéllii ó úwáábohíjcyá tsíeménéhjitu.

Tsaapi bájtsónetu úwaabóné Jetsóó bóhówajtsóne

(Mt 13.18-23; Rc 8.11-15)

¹³ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu tsá ámuha mewáájácutú tsaapi bájtsónetu o úwaabóné íiná nééiyóne? ¿Aca múhdutúra ámuha méwaajácuú tsiíñe téhdure nénéhjitu ámúhake o úwaabóne?

¹⁴ Muurá eene tsaapíhjyáa trígoúhá wávárajcódú nééne íñe tsaapi ímíáájú úwááboobéré pehíjcyáhi.

¹⁵ Aane tsaate ímí lléébójúcoóróméke Naavéné téénetu mútátsohíjcyáhi. Aane muurá nééiyóné

eene juuváj piñnévúhjáa dójcoúhjí coomímú méhdójéne.

16-17 Áánetu teene illéébone tsúúca ímí úraavyéjúcoorómé páhduváré nééne mávaríjchojúúné íjcyanéhjí íáábucújúcoótúnetu ílluréjuco teene íhvejtsóne. Aane nééiyóné eene néwayúúnehjáa íjcyátsihvu dójcoúhjí imíwu ííñeróné núhbá allóócori chémene. Ehdú muurá patyéhjicyáne ímí cáhcújtsótúmema.

18-19 Áánetu ímiá uwááboju tsúúca ímí llééborómé mityane íjí avyéjuríyé itsúúrámeíñéllí ílluréjuco ténejcu ábájíívehíjcyáne. Aane nééiyóné muurá eene tshjí pañévúhjáa dójcoúhjí ííñeróné íllure dúhcúvaténé néévájúcootúne.

20 Áánetu ihdyu íjcyámé tsaate téené uwááboju illéébone cáhcujtsómé ímí tehdújuco úráávyehíjcyáme. Aame muurá eene imíwuúhjáa ííñuji nétsihvu dójcoúhjí ííñedu. Áámedítýú muurá íjcyámé tsaate eenéhjáa uhjénéré nééváhiibájídú néémeé. Áánetu íjcyámé tsijtye eenéhjáa kéémú nééváhiibájídú néémeé. Áánetu íjcyámé tsaate eenéhjáa ávyetá mityané nééváhiibájídú nééme ímiáánéjuco ímiáájú icyáhcujsóné ímí úráávyehíjcyáme. Ehdúhjáa Jetsóó néé diityéke.

*Peetétú íjcyáne uwááboju
(Rc 8.16-18)*

21 Áhduréhjáa neebe diityéke:

—¿A múúne peete mepéététsóne mépicýóó tsíméné lliñévu? Tsáhaá. Muurá ihdyu mepéététsóne cáámevu mépicýóó tene íájchúcunúki.

22 Ehdu nééne muurá Píívyéébé uwááboju bóhówajtsó páneere muhdú meícyahíjcyáne. Muurá íñe teevétari meméénuhíjcyaróné tsá wáájácúratúné íjcyáityúne. Muurá páneere waajácúméíhi.

23 Aane ihdyu óví lléébome icyáhcuútsóne tehdu ijcyáhi.

24 Téhduréhjáa tsiíñe neébe:

—Ímíñeúvú tsáma méíjtsoco íñe ímiá uwááboju tsúúca ámuha mewáájacújucóóne. Muurá teene ámuha mewáájacújúcoorómé múhdurá medáríívémehajchíí Píívyéébe tsáhájuco ámúhadi íícúvéityúne. Áánetu tsúúca iwáájacúné ímí úráávyémeke éhnííñevu waajácútsóiiibe.

25 Muurá ímiáájú ímíllémedívú bóhówajtsóiiibe éhnííñevu ditye ímíñeúvú iwáájacuki. Áánetu teene ímíllétúmedívú tsá dibye bóhówajtsóityúne. Ááne tsáijyu múu áyánéwu ditye wáájácúroné dojtúcúiiibe diityédítyu.

Tríigo bájtsómeíñetu íjcyáne uwááboju

26 Téhduréhjáa neebe diityéke:

—Muurá tsaapi bajtsó tríigoúhá íwajcyóha.

27 Aane íbúwajíí dibye íjcyánáa keemévehíjcyá pa-jcójíivaré dibye wáájacútúné hallúri.

28 Ehdu muurá ííñújiri ímí bajtsóháñe píívyene ikyéémévéne tsúúca wajcó íñééwá ípívyééveíñéjuco. Aane tsúúca neeváhi.

29 Aane kéémécooca ílluréjuco áábájaabe újcune. Ehdu muurá pajtyéíñe Píívyéébé avyéjúejtéma. Muurá diityéké dibye újcúíñe éévé úújetécooca újcúiiibe diityéke.

*Mojtáátsá neeváúwúutu íjcyáné uwááboju
(Mt 13.31-32; Rc 13.18-19)*

³⁰ Téhduréhjáa tsiíne neebe Jetsóó diityéke:

—¿Aca íínetú íne tsiíne ámúhake o úwááboó Píívyéébé avyéju?

³¹ Muurá dííbyé avyéjú éhne múúne ‘mojtáátsa’ némeíñé uméhé neeváú kémúútúróúwu mebájtso mityáhécoba kéémévédú. Muurá pahévá neeváúúné lliíñévúré tééhé neeváú ávyétá ayáúwu.

³² Áróúwu muurá mebájtso ííñene keemévé mityáhécoba pahéváré bajtsóhééné ehniíñevu. Ááhé wájáváné hallúvú muurá wahpéjté píhtobáhi. Ahdu muurá teene Píívyéébé avyéju.

*Jetsóó iúwaabóné tsíeménéhjitu úúballéne
(Mt 13.34-35)*

³³ Ehdúhjáa Jetsóó míamúnáake iúwaabóné tsíeménéhjitu úúbállehíjcyá muhdú ditye lléébóiyódu.

³⁴ Tsáháhjáa dibye pevénéré úwáábohíjcyatúne. Árónáacáhjáa ihdyu ímamyémuke ímíñeúvú waajácútsohíjcyaaabe íiná tene nééiyóne.

*Kíjyébama nohji Jetsóó íhvetétsóne
(Mt 8.23-27; Rc 8.22-25)*

³⁵ Ááné iijyúnuvúhjáa neebe ímamyémuke:

—Métsu éhnéjcuévú mepéékií.

³⁶ Ahdújucóhjáa tétsihíyé tsijtye íjcyánáa ditye péene tsíñejcuévú mííneri. Áamemájucóhjáa idyé tsaate ihmínéneri pééneé.

³⁷⁻³⁸ Aaméhjáa píínééuri íjcyánáa ávyétá ihnáho kíjyébari mityane nújpacyo nóhjine úcaavé

diityé mǎ́né pañévu. Aanéhjáa ipamáávéiyóneri íllityéne diitye ímamyémú idyējuri cúwahíjcyáábeke íákyéjtsóne nééhií:

—¡Ávyéjuúbej, tsúúca mémájcánuúhi! ¿A tsá íñe meke u pájtyetétsóityúne?

³⁹ Áánélliihyéhjáa íákyéne úhbaabe kíjyébama nohji íjcyane. Neebéhjapéé:

—¡Ijyévéne, dihvéte!

Ahdújucóhjáa tene íhveténé dáilhañéréjuco.

⁴⁰ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—¿Íveekí ayájú íhnáhórá ámuha meíllityéne? Tsáháhaca bo ámuha Píívyéébeke ímí mecáhcújtsotúne.

⁴¹ Ehdúhjáa diityéké dibye néérónáa íllure íllityémé néjcatsíhi:

—¿Muubáami aabye íjcyáábeke muhdú kíjyébama nújpacyo lleéboj?

5

Tsáápí pañe naavéné íjcyane (Mt 8.28-34; Rc 8.26-39)

¹ Aaméhjáa tsúúca úújeté tsíñejcúeúvú Gadáará iñújivu.

² Aanéhjáa ditye cátsúúvénemáyé Jetsóo íjchívyéhi. Áábe éllévúhjáa tsaapi níjkyénéj piine ícyahíjcyaaabe tsáá ípañe naavéné íjcyáábe.

³ Aabéhjáa ávyéta tsíjpa néébeke tsá múha píivyététú íekeeve. Úwáañehíhjyáa íjcyároneri tsá múha dííbyeke chíjchúityuróne.

⁴ Tsájyúhjáa tsúúca dííbyeke chíjchújúcohíjcyarómé íjtyúháacyuma íhyójtšicu.

Áronéhjáa távúdócohíjcyaaábe. Tsáháhjáa múha dííbyeke muhdú méénúútyuróne.

⁵ Aabéhjáa cójáhajchótá pécóhajchótá íhjúcunúúbéré pehíjcyá níjkyénéj píine. Áané tsaijúhjáa cáméwajúneri pehíjcyaaabe néwayúúnetu wápújúhcámeíbyére.

⁶ Aabéhjáa tsíhyullétúré Jetsóoke íajtyúmíibe éllevu dsínéríyé ipyééne mímóúúveté dííbyé lliíñévu.

⁷ Áánemáhjáa kéévánécoba neebe dííbyeke:

—¿Hná óhdityu ú imíllé íhtsútuube Píívyéébé Ha-jchi Jetsóo u íjcyaaábe? Uke Píívyéébe mémeri o néé óhdi u ícúbáhrátuki.

⁸ Ehdúhjáa naavéné dííbyé pañétú néé Jetsóoke díbyéhjáa dííbyeke ‘díjchivye áádí pañétu’ néénéllííhye.

⁹ Áábekéhjáa Jetsóo nééhí:

—¿Aca muubá dimyéme? Áánéllííhyéhjáa neébe: Tamyémé Píváánéjpi mítyame muha meíjcyánéllííhye.

¹⁰ Aanéhjáa diitye naavémú néé Jetsóoke díbye diityéké iwáágóótu tsíhyullévú tééné iíñújitu.

¹¹ Áihjúhjáa tétsihyi jéémú meenímú majchóri.

¹² Áánéllííhyéhjáa dííbyeke néémeé:

—Múúhake ihdyu wallo aatye méénímú pañévuréjuco.

¹³ Ahdújucóhjáa díbye wállóónéllíi dííbyé pañétú íjchívyéne méénímú pañévuréjuco dítye újcámeíñe. Aaméhjáa dítye méívatétsómé 2,000-meváubáhjáa íjcyame cáméwájutu únéú pañévú cáhtsíñibámé májcanúhi.

14 Ááneríhjáa diityé tehméjté iíllityéne íícúí tétsí múnáake úúballéhi. Áánélliihyéhjáa téhullévú péécunúmé íájtýúmi muhdú tene pájtýene.

15 Aaméhjáa úújeté diibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe tsúúca íwajyámúúnema íjcyaaabe pevétsihjíduréjuco ácuúcunúúbedívu. Ááneríhjáa íllityéme.

16 Aanéhjáa tétsihyi íjcyame úúballé diityéké muhdú tene pájtýene.

17 Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúnéllii nééme Jetsóoke díbye tééné íiñújitu ípyéé tsiéllévúréjuco.

18 Áánélliihyéhjáa Jetsóo ípyéé mííne pañévú úcáávéebeke díibye eenée ípañe naavémú ícyahíjcyaaabe néé dííbyemáyéjuco ípyéékií.

19 Árónáacáhjáa neebe dííbyeke:

—Tsá u pééityú óómaá. Díhyájkímú pañévúré pééne duubállé diityéké muhdú Píívyéébe úhdi íídáátsóvéne uke ímíjpyetétsóne.

20 Ahdújucóhjáa díbye íhyájkímú pañévú ípyééne úúballéné páneere muhdú Jetsóo dííbyeke bóhítsóné Decááporí íiñújiri íjcyácoomíji múnáake. Ááneríhjáa ávyetáre ullévenúme.

Tsaatépike Jetsóo bóhítsóne
(Mt 9.18-26; Rc 8.40-50)

21 Aanéhjáa Jetsóo ímamyémuma bíwánejcúvúré úújetenáa idyé tsúúca míamúnaa píhcyaavé dííbyedívú únéú úníúvu.

22 Átsihvúhjáa ‘Jáiro’ némeííbyé wajtsí píhcyaáavéjé avyéjuube íjcyaaabe.

23 Aabéhjáa dííbyé líiíñévú ícyánoovéváne nééhií:

—Ájyúwa ávyeta dsijíveríjyuco íjcyánéllii uke o néé u dócárájcoté dille óóma ibóhíiki.

24 Ahdújucóhjáa Jetsóó dííbyema péébeke mítyane míamúnaa úraavyé ávyeta ráautúne.

25 Áámé pañéhjáa tsáápille 12 pijcyábájuco díílleke ichémé tujpácyo íhvetépítyúneri ícúbáhrámeíhíjyalle.

26 Aalléhjáa bañúháñé taabójtedívú ityáábótsámeíñé áhdohíjcyá ihñénehjívú ‘pirúhpirújuco’. Áróné pañéhjáa íllure ávyetélle.

27 Aalléhjáa muubá Jetsóó íjcyane iwáájácúne míamúnáa raahótú dííbye éllevu ipyééne dííbye wajyámú dómajcó ‘muurá dííbye wajyámú íjcyaróné o dómájcóhajchíí ó bóhíihi’ iñéénema.

28 Ehdúhjáa íjtsámeíñe dómájcólle dííbye wajyámu.

29 Áánetúhjáa ímiáané tsúúca bóhíille tsaímíyējuco llíñémuúcunúmeíñe.

30 Aanéhjáa Jetsóó waajácú tsaate bóhíine dííbye wajyámú idyómájcóneri. Áánélliihyéhjáa iyévóóvéne néébe diityéke:

—¿Caatyé ámuha táwajyámutu oke médómájcóhi?

31 Áánélliihyéhjáa ímamyémú néehíi:

—¿Aca muhdú míamúnaa wahdyuré néétúnáa ú dilló múha uke dómájcóne?

32 Ehdúhjáa ditye néérónáa pahúlleva íiteebe íajtyúmi caatyé dííbyeke dómájcóne.

33 Áánélliihyéhjáa eenée dííbyeke dómájcólle ííllityéneri úúvécunúlléré dííbye líiñévu

imímóúúveténe úúballé dííbyé wajyámú idyómajcóne.

³⁴ Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Wáhaj, ímí Píívyéébeke u cáhcujtsódú íjcyalle tsúúca ú bohííhií. Ahdícyane wa dipye tsaímíyējucoj.

³⁵ Ehdúhjáa Jetsóó díílleke néénáa tsaate pih-cyáávéjá avyējuube Jáiro jatu tsáame úúballéwá dííbyeke ídsíwu dsíjívécóóne. Nééméhjáa dííbyeke:

—Tsúúca dáájyuwa dsíjívéhi. Aane íínélliihyécó ú tsájtyeé aabye uwáábóóbeke.

³⁶ Ehdúhjáa ditye néeneri íícúvétuube Jetsóó néé Jáiroke:

—Kímóóvedííne. Píívyéébeke kéré cahcújtso.

³⁷ Ehdúhjáa íñéene tsá díbye ímíletú pámeere dííbyema pééneé. Apáámyéréhjáa péé dííbyema Péédooro, Jacóóboo, dííbyé nahbe Jóááá, éhdume.

³⁸ Aaméhjáa péeme úújeté mítyane míamúnaa tééj páñe táhíjcyámedívu.

³⁹ Áámekéhjáa Jetsóó neetéhi:

—¿ííneríami ámuha metaj? Áánerá tsá dille dsíjívétúne. Muurá íllure cúwalle.

⁴⁰ Ehdúhjáa díbye néeneri íllure goocóme. Áámekéhjáa tééj páñétú íjchívyétsóne iiyējuco díbye úcaavéné díílléwúúwúj caanímútsii, diitye 3-meva ímamyémuu, íjcyámema.

⁴¹ Aanéhjáa díílléwúúwúke íhyójtsitu iékéévéne neébe:

—Taríta cómi, ‘Wáhaj, dájkyyé’ nééiyóne.

⁴² Ehdúhjáa díbye néenemáyé éhne múu cuwátú maájkyevádú íbóhííne tsúúca úlille 12 pijcyábáhjáa íjcyalle. Ááneríhjáa míamúnaa ávyetaré ullévenúhi.

43 Áámekéhjáa Jetsóó bóijcyú muucá ditye teene iúúbállétuki. Átsihdyúhjáa neebe ditye imájchótso díílleke.

6

Jetsóó Natsaréeri úwaabóne (Mt 13.53-58; Rc 4.16-30)

1 Átsihdyúhjáa ímamyémuma óómiibye ípyée ipíívyéné iíñújivu.

2 Aabéhjáa wáyeeévejcóójí pihcyáávéjé pañévu úwaabóné mítyame illéébóneri dííbyedi iúllévenúne nééhí:

—¿Kiátúami aabye ehdíívaíñé panévaré wáájacúnej? ¿Aca múhdutú piívyéteebe méénúráityúronéhjí imyéénune?

3 Áánerá úméhewáané wákimyéi múnáajpi diibye Maaríá hajchi. Áábé nahbémújuco muurá Jacóóboo, Jotséee, Jóodaá, Tsimóoo, éhdume. Téhdure muurá íñaallémú ijcyá íchihyi méjpiíne. Ehdúhjáa dííbyedítú iñéene tsá ditye ávyejúúllétú dííbyeke.

4 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ihdyújuco tsáma Piívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi íjcyaróobeke dííbyé iíñúji múnáa ihyájkímú íjcyarómé tsá ávyejúúllétú tsíjtye múnáa íjcyarómé ávyejúúlléébeke.

5 Ehdúhjáa tétsíi múnáa dííbyeke cáhcújtsótúnéllii tsá dibye tétsihvu mítyane méénúráityúronéhjí méénutúne. Apáañéréhjáa chéméméhjike idyócarájcóneri bóhíitsohíjcyáabe.

6 Ílluréhjáa ullévenúúbé ditye dííbyeke cáhcújtsótúneri. Áánélliihyéhjáa técoomí úníuri íjcyájáhji múnáakéréjuco díbye úwááboobéré péhijcyáne.

*Ímamyémuke uwáábovu Jetsóó wáalloone
(Mt 10.5-15; Rc 9.1-6)*

7 Aabéhjáa tsáijyu ímamyémú 12-meva íjcyámeke uwáábovu wallóó míityétsícyutsáké pahúllevávu. Áámé pañévúhjáa pícyoobe itsíjpa dííbye mémeri tsaaté pañe naavémú íjcyámeke ditye iwáágóohíjcyaki.

8-9 Áámekéhjáa neebe ditye itsájtyétu ícyahpáyuu, imájchoo, idsíidsii, íjcyane. Apáañéréhjáa neebe ditye ipyéé íhyallúejáhji íwajyámúnee, íjtyúhápaaíinee, ícyuujúii, íjcyánema.

10 Áámekéhjáa neébe:

—Tsátsihvu ámuha tsaaté javu meúújetéjaríyé méíjcyaco tsiéllevu ámuha mepéétúné hajchóta.

11 Aane tsátsíi múnaa ámúhá uwáábó cátuhtsóhajchíi múu ámúháj tuháañeri íjcyáne ííñú píchóújcámei diityédívu, ‘tsá múúhá hallúrí tene íjcyatú ámúhake muha meúwáábóiyóné ámuha mecátuhtsóne’ nééiyóne. Áane múu péé tsiéllevúréjuco. Muurá múhdumé ámúhá uwáábó cátuhtsómé ávyétá ihnáhó ícúbáhráméii muhdú míamúnaa ícyahíjcyáne ímíbájchómeícyooca éhnée Tsodóómaa, Gomóóraa, íjcyácoomícyu múnaa ícúbáhrámeíñé ehniíñevu.

12 Ehdúhjáa ímamyémuke téíbúwájtsoobe uwáábovu iwáallóómeke. Aaméhjáa úwáábohíjcyá

míamúnáake ditye ímityúné íicyahíjcyáné íhvéjtsóne íjtsaméí icyápáyóóve ímiánejcúvuréjuco.

¹³ Téhduréhjáa tsaaté pañe naavémú íjcyámeke waagóohíjcyáme. Chéméméhjikéhjáa dúúrúbájpácyori íhñíwaúúné ditye pípájchóneri bóhíhíjcyáme.

*Tsojtsó múnáajpi Jóáa dsíjívéne
(Mt 14.1-12; Rc 9.7-9)*

¹⁴ Ehdúhjáa Jetsóó méénuhíjcyáné uubállé ávyéjuube Heróódé iwáájácúne nééhií:

—Tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée dsíjívéebéubá tsiíñe bohííhií. Muurá téenélii piivyéteebe méénúráítyúronéhjí imyéénune.

¹⁵ Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Tsáhaá, muurá ihdyu Eriá diibye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpíí éíjyuúvú ícyahíjcyaaábe.

Áánetúhjáa tsijtye nééhií:

—Áánerá ihdyu béébére diibye Píivyéébé ihjyú uubálle múnáajpi éíjyuúvúu ícyahíjcyáméejpi.

¹⁶ Ehdúhjáa ditye néenélii tsiíñe Heróódé nééhií:

—Tsáha bóhoj, muurá ihdyu diibyéjuco tsojtsó múnáajpi Jóáa éhnée íhñíwaúvú o kípíyuúcútsoobéha tsiíñe bóhííbe.

¹⁷⁻¹⁸ Diibyéhjáa muurá Heróódé táábavá ítyónúllekéré íñahbe Peripé taaba Herodíake. Aanéhjáa ímityúné íjcyane Jóááuvu dííbyeke néhíjcyáné hallútú cuvéhoojánútsoobe úwáñehííñeri ichíjchútsóóbedívu.

¹⁹ Téhduréhjáa diille Herodía dííbyeúvuke téené hallútú íñéhnílléne imíllé ídsíjívetsóne.

20 Áronáacáhjáa tsá dille pívyetétú muhdú dííbyeke idsíjívetsóiyóné diibyéhjáa Heróóde Píivyéébeéjpi díbye íjcyáneri iíllityéne díílleke téhmehíjcyánéllíihye. Áánéllíihyéhjáa díbyeúvú íhjuvvanéhjí tsaríyóné pañe lleebúcunúhíjcyaaábe.

21 Áronáacáhjáa diille Herodía tsúúca dííbyedívú lliihyánútsoóhi. Diibyéhjáa Heróóde ítsimávajcóójí úújeténé wáñehjínúhi. Ááne élleuvúhjáa pihjuúcuube ípiáábojtee, ítsodáhómú avyėjutee, Gariréa iinújí íhtsútujtee, éhdúmeke.

22 Ááméj pinévúhjáa dííllé ajuúwá bádsíjcaja wáhtsine imíwu íjtsúcunúúbé diíbye Heróóde. Áhduréhjáa dííbyeke náhbénúné avyėjute imí íjtsúcunúhi. Áánéllíihyéhjáa díílleke neébe:

—Íná u ímilléné oke táuméí ávyeta ímiáané állítyuube uke o ájcuki.

23 Ehdúhjáa Heróóde néé díílleke ímiáánetúré iná dille táúmeíñevu íajcuíñe. Neebéhjáa ávyeta íavyéjú íjcyáronetu tsahdúnéécú díílleke íajcuíñé teene dille táúmeíhájhíjju.

24 Áánéllíihyéhjáa tsíjju éllevu ipyééne neetélle:

—¿Aca Wa iná íñe ó táúmeíyáhi?

Áánéllíihyéhjáa neelle díílleke:

—Táuméí tsojtsó múnájpi Jóáá níwau ikípíyuúcuúvú uke díbye íajcuki.

25 Ahdújucóhjáa dille dííbye éllevu ipyééne neétene:

—Ó imíllé bohtájiri oke u ájcune tsojtsó múnájpi Jóáá níwauúvu.

26 Ehdúhjáa dille nééne dííbyeke kímóhcó paj-tyéráhi. Áronáacáhjáa eene dííbyeke náhbénúné avyéjute lléébónáa díílleke iállíityúné iñéénéllii tsá dibye ‘tsáhaá’ néétune.

27 Áánélliihyéhjáa íícúí ítsodáhómudítýú tsáápiikye wáalloobe cúvéhóójá pañe íjcyáábeke íhñíwau ikípíyuúcúne dibye itsívaki.

28 Ahdújucóhjáa dibye ipyééne ikípíyuúcúne bohtájiri itsívaúvú ájcuváné díílleke. Aaúhjáa tsajtyéllé tsííju élleву.

29 Ehdúhjáa tsojtsó múnáajpi Jóááuvu dsíjivéhi. Ááné uubálléhjáa ímamyémú illéébóne újcyjé dííbyeúvuke icyúúuki.

*Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne
(Mt 14.13-21; Rc 9.10-17; Ja 6.1-14)*

30 Áánaacáhjáa Jetsóó mamýémú úwááboméré ipyéhíjcyátsihdyu tsúuca óómimye tsiñe píhcyaavé dííbyedívú. Aaméhjáa úúballé dííbyeke páneere muhdú téhulle imyéénuhíjcyanéhji.

31 Áámekéhjáa neébe:

—Cána metsu múha íjcyátúhullévú mepéé mewáyéééveki. Ehdúhjáa neebe ímamyémuke ‘rááho néétune’ míamúnaa tsaate péénetu tsíjtyeréjucó dííbyedívú píhcyáávehíjcyánéllíihye. Áámedíyéhjáa íjcyame tsá imájchóíyónéhji élleву íjcyatúne.

32 Áánélliihyéhjáa pééme mííneri múha íjcyátútsíí tujkévetu.

33 Árómekéhjáa mítyame ájtyumí kiávú ditye pééneé. Áhullévújucóhjáa íícúí ditye pacóómiváturé

péecunúné íjchityu. Aaméhjáa diityé ihdéré úújeté kiávú ditye pétsihvu.

³⁴ Aaméhjáa tétsihyíjyuco íjcyámedívú Jetsóó úújeténe. Áamedíhjáa ídáátsóveebe éhne múúne ítyehméebema íjcyatúmé obééjámú íjcyadu ídátsó diityéké ííténéllíihye. Áamekéhjáa imyéénuhíjcyádú úwaabójúcoobe mítyane panévatúre.

³⁵ Aanéhjáa cúvéhréjucu néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Muhdú cúvéhréjucu teene íchii múubará íjcyátútsihyi meíjcyánáaáca.

³⁶ Ílluréjucu wallo aatyéké íchííj p#hírí íjcyájáhji múnáadítyú tsíeménéuba íújcune ditye imájchoki.

³⁷ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ámuháyé bo mémajchótsó diityékeje.

Árónáacáhjáa néémeé:

—¿Aca íhya tsiiñe maáhdone pámehdívúré úújetéiyáhi?

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca múhduná majcho méhdií? Cána méuvánuj.

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyánéha 5-hova páahóónema míityétsi amóóbemútsi.

³⁹ Áánélliihyéhjáa neebe míamúnáake ditye íáhcúba páhadsíji.

⁴⁰ Ahdújucóhjáa ditye áhcubáne. Tsáhadsíji múnááhjáa 100-mevátsa. Áánetúhjáa tsíhyadsíji múnáa 50-mevátsa.

⁴¹ Aanéhjáa páahóónema amóóbemútsikye iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke cáámevu

icyárúúvénema. Áané boonétúhjáa idyóhdáhinúne neebe ímamyémuke ditye iwájtu pámeekére.

⁴² Aanéhjáa imájchónetu pámeere oové tsaimíye.

⁴³ Áánetúhjáa cóevané 12-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

⁴⁴ Aaméhjáa diitye eenée tétsihvu májchome 5,000-meva.

Nújpácyó hallúrí Jetsóó úllene
(Mt 14.22-27; Ja 6.16-21)

⁴⁵ Átsihdyúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke ditye dííbyé ihde únéú tsiñéjcvuvu mǎneri ipyééne iúújeté Betsáidávú dibye míamúnáake pityájcóné hajchóta.

⁴⁶ Aanéhjáa diityéké ipityájcóne peebe cámeháuvú Píívyéébema íhgyúvaki.

⁴⁷ Áánaacáhjáa diitye ímamyémú péeme pííneéúvújuco íjyunúne.

⁴⁸ Áámekéhjáa dibye íténáa kíjyéba nóhjí wájojcómé íhtsútúnetu bóhdámeíhijcyáhi. Ááme déjutúhjáa pejcójuco dibye péene nújpácyó hallúrí úlleebéré diityéké pájtyeíñúíibyedu.

⁴⁹ Áábekéhjáa íajtyúmíne íllityémé wáníjcyámeí naavénekéré iwáábyúnema.

⁵⁰ Árónacáhjáa neebe diityéke:

—¡Méíllityedíñe, oóre!

⁵¹ Aabéhjáa diityé pañévú úcáávénemáyé kíjyeba íhveténeri ullévenúme.

⁵² Tsáháikyéhjáa ditye ímí dííbyeke cáhcújtsotú dibyée ihde majcho mítyámedívú úújetétsórónáaáca.

*Chéméméhjike Jetsóó bóhñtsóné Genetsarée
iĩñújiri*

(Mt 14.34-36)

⁵³⁻⁵⁴ Aaméhjáa tsíñejcúeúvú Genetsarée iĩñújiru úújetémeke tétsíi múnaa íájtyúmíne waajácú di-ityémá Jetsóó íjcyane.

⁵⁵ Áánemáhjáa úbálléjcatsímyé tsúúca dibye tééné iĩñújiru wájtsine. Áánélliihyéhjáa pahúllevátú chéméméhjike tsivámé dííbye éllevu.

⁵⁶ Aabéhjáa patsíhjiváríyé íjcyámeke úwááboobéré pehíjcyá cómíñeri íjcyámeke, íyeyétsihjírí íjcyajáhji múnáake, íúmihéneri íjcyámeke. Átsíhji múnaáhjáa idyé chéméméhjike pícyohíjcyá dibye pájtyéítsihjívu. Áánemáhjáa nehíjcyámé dííbyeke dibye diityéké íwajyámúubávúré idyómájcótso ditye ibóhñiki. Ahdújucóhjáa dííbyeke íwajyámú dómajcóméjuco bóhñíjcyáne.

7

Ímichi iĩná míamúnáake tútávajtsóne

(Mt 15.1-20)

¹ Aanéhjáa Jetsóodívú tsáijyu paritséómuma taúhbájú uwáábojte Jerotsaréetu tsááme píhcyaaavéhi.

² Aaméhjáa iĩténáa dííbyé mamyémudítýú tsaate íhyójtisine níjtyámeítýúmé majchóhi. Aanéhjáa múhdurá íjtsúcunúmé íhde múnáaúvú méénuhíjcyádú ditye méénutúne.

³ Diityéhjáa Píívyéébedívú íímíbájchómeíñéjuco imájchóíñé ihde íhyójtisine nítyámeíhijcyáne.

Tsáháhjáa ditye májchóityuró níjtyámeityúmé tééné uwááboju iúráavyénéllíhye.

4 Tsíeménéhjáa iñáhjihénújetsihdyu wájtsime iñíjtyámeityúhajchíí tsá máchohíjcyatúne. Imájchoháñé imyéenuhíjcyanéhjihjáa nítyuhíjcyáme. Áhduréhjáa icyúwaháñé nítyuhíjcyáme. Áánetúhjáa ijcyané mítyane tsíñehji ditye méenuhíjcyané ityútávájtsámeíñé ímíjpyetéki.

5 Aanéhjáa iúraavyépíñéllí diitye paritséómuma taúhbájú uwáábojte néé Jetsóoke:

—¿Aca íveeki dímaryémú tsá nítyámeihíjcyatú imájchóíñé ihde íhdé múnáaúvú uwááboju néhduú?

6 Áánéllíhyéhjáa neebe diityéke:

—Ámuha pánehjídú ímiáámeúvúdú bañú múnáa ámuha meíjcyame. Ímiáánéhacáa Itsaíaúvú Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi ámúhadítyú néehíí:

Íjtye oke ávyéjútsohíjcyará hállúejuriye. Tsá ávyeta íííbúuri oke ditye ávyéjútsohíjcyatúne.

7 Íllure íállíñe oke duurúvahíjcyáme. Aame iiye íípívyéjtsóné uwáábojúúné úráavyehíjcyá pánehjídú tátyaúhbajúúné iúráávyéúvúdu.

Ehdúu muurá Itsaíaúvú caatúnú ámúhadítyu.

8 Aame ámuha tsá meíícúvehíjcyatú ímichi keená Píívyéébé taúhbaju íjcyáneri eene íhdityúré iújcúné íjtsaméí míamúnáa úwáábohíjcyáneriyé ámuha meíícúvehíjcyánéllíhye. Muurá eene líiyihllóne níjtyú állíuré íjcyane ditye úwaabóné ámuha méúráávyehíjcyáhi. Téhdure tsíñehji állíuré ditye méénune ámuha meúráávyehíjcyáhi.

9 Téhduréhjáa tsiinne neebe Jetsóo diityéke:

—Ámuha míamúnáadityúré tsáané uwáábó meúráávyéne jíveekí tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne?

10 Íllúu muurá Píívyéébe nées Moitséeúvuj téeveri: “Ámúháj caanímuke múu iwájyúne avyējuulléhi. Áánetu cáánímuke tútávátsohíjcyámé ihdyu óvi dsíjívéhi.”

11 Ehdu dííbyé taúhbaju néerónáa muurá ámuha méúwáábócatsíhijcyá tsaatévá cáánímútsikye nééiyóne: “Tsá o píívyetétú ámúhtsikye o píaabóne. Ámúhtsikye o píáábóiyódú íivane Píívyéébekéréjuco o íícúvehíjcyáne.”

12 Aanévá ehdu íhgyúváróóbé hallúrí tsá íiná íjcyatú diityétsikye díbye píáábótúrónáaaca.

13 Ehdu muurá ámúhá íjtsaméityúré tsáané uwáábó ámuha meúráávyéne tsá Píívyéébé taúhbájuri meíícúvehíjcyatúne. Áánetu íjcyáne mítyane tsiinne állíunéhjí ámuha meméénuhíjcyáne.

14 Ehdúhjáa íñétsihdyu tsiinne neebe diityéke:

—Ímíñeúvú melleebúcunu ámúhakye íiná o nééne ámuha mewáájácuki.

15 Muurá panévare míamúnaa májchoróné tsá diityé ííbúwá íjtsaméí tútávájtsotúne. Áánetu ihdyu diityé íbuwáané déjúcotúré néhniyu tsááne diityéké tútávajtsóhi.

16 Aane ihdyu óví lléébome icyáhcuíjtsóne tehdu íjcyáhi.

17 Ehdúhjáa diityéké iñééne peebe ímamyémuma tsájaavu. Átsihvúhjáa dííbyeke dillómé ñná nééiyóné ehdu dibye úwaabóne.

18 Áánélliihyéjháa neebe diityéke:

—¿Aca ihdyu ámuha meíjcyarómé tsá mewáájácutú ñná tene nééiyóne? Muurá panévaré memáchohíjcyanéjji tsá meke tútávajtsotúne.

19 Tehdu teene majchótú ímityúné íjtsaméi tsáánejjivari. Muurá pevenéré méjpiítyu pajtyéne. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó panévaré majchóháñe dooháñema ímí nééne maáwáityuróne.

20-22 Átsihdyúhjáa idyé tsiíñe neébe:

—Muurá ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu ílluune ímityúné íjtsaméi tsááne diityéké tútávajtsóhi: íhdícyáméjhímáyé ditye dómácócatsíhijcyáne, ditye dsíjívétsócatsíhijcyáne, ditye nánihíjcyáne, tsíjtye éhneri ditye úmúúpívyehíjcyane, ditye állícyatsíhijcyáne, panévá oove íjcyatúné ditye óóvehíjcyáne, ditye nómiútáávahíjcyáne, ditye tsíjtyedi íhjúvahíjcyáne, ditye mítyákímyeíhijcyáne, ditye múhdurá ítsámeíhijcyáne.

23 Énehji ihdyu míamúnáa ííbúwá déjúcotu tsááne diityéké tútávajtsóhi. Ehdúhjáa neebe Jetsóó ímamyémuke.

*Tsíñe iñúji múnáalle Jetsóoke cáhcujtsóne
(Mt 15.21-28)*

24 Átsihdyúhjáa idyé peebe diityémá Tííroó, Tsidóoo, íjcyácoomícyú íjcyáne iñújivu. Aaméjháa tsájaavu úújeténáa tsá dibye ímílléturó múha

waájacúné kiá dibye íjcyane. Áronáacáhjáa tsá dibye téévehíjcyatúne.

²⁵ Áánélliihyéhjáa íicúiyé waajácúmé tétsihvu dibye wájtsine. Aanéhjáa tsúuca tsáápille tsáá dííbye éllevu ídsí pañe naavéné íjcyalle.

²⁶ Aalléhjáa mímóuuvévá dííbye lliiñévú Tsiropenítsiá iñúji múnáalle tsíjtye múnáalléré íjcyárolle. Áanemáhjáa Jetsóoke neelle dibye iwáágóo naavéneke ídsí pañétu.

²⁷ Áronáacáhjáa neebe díílleke:

—Tujkénúi tahájkímuke ó píááboóhi. Tsá muurá tsaapi íitsíimedítýú majcho idyójtúcúne oohímyeke ájcúityuróne.

²⁸ Áánélliihyéhjáa neelle dííbyeke:

—Ihdýúhde tehdújúcoóro, Ávyéjuúbej. Áronáa muurá múúne oohímyé íjcyarómé majchó tsime imájchotu dójcsótsówaahyéji.

²⁹ Áánélliihyéhjáa neebe díílleke:

—Tehdújuco, muúllej. Ahdícyane wa dipye di-hjyávuuj. Tsúuca muurá icyooca dáájyuwa bohíjucóó. Tsáhájucóo dííllé pañe naavéné íjcyatúne.

³⁰ Ahdújucóhjáa péelle úújeténé ídsídivu pevétsihjíduréjuco icyúwá pañe tódsiúcunúlledívu. Tsáhájucóhjáa naavéné dííllé pañe íjcyájúcootúne.

Lléébótuube ihjyúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetétsóne

³¹ Aanéhjáa tétsihdyu Tíírótu Jetsóó ímamyémuma péé Tsidóovu. Átsihdyúhjáa Gariréá unéuvuréjuco pééme pajtyé Decááporí iñújitu.

32 Aaméhjáa tsúuca tétsihyíjyuco íjcyánáa tsaate tsivá dííbye éllevu lléébótuube íhjúvátúúbeke dibye íímíbájchoki.

33 Áábekéhjáa diityédítýú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyójtswari íñúhejúúcú íbóríjcyóne iúúniyi dííbye nííjwa pípájchoóbe.

34 Áánemáhjáa cáámevu icyárúúvéne tsíjpánécoba iállíjchúne dííbyeke neébe:

—¡Epááta! ‘Díñúhejúúcú díímíbaávyéne lleébo’ nééiyóne.

35 Ahdújucóhjáa dibye tsúuca llééboobe tsaímíyējuco íhjuváne.

36 Aanéhjáa ájtyúmímeke bóíjcyuube ditye tsíjtyeke iúúbállétuki. Áronáacáhjáa úúballéme.

37 Ááneríhjáa ávyétá íhnáhó iúllévenúne néémeé:

—Panévárehaca ihdyu ímíáané piivyéteebe. Íñúhejúúné lléébótúmekéha piivyéteebe illéébotsóne. Áhduréha íhjúvátúmeke piivyéteebe ííhjúvatsóne.

8

Majcho mítyámedívú Jetsóó úújetétsóne (Mt 15.32-39)

1 Aanéhjáa idyé mítyane míamúnaa Jetsóodívú píhcyáávemedi tsá ñná íjcyatú ditye májchóiyóne.

2 Áánéllíihyéhjáa neebe ímamyémuke:

—Mítyane ó ídáátsové íjtye míamúnaa tsúuca

3 coojívájucu mééma íjcyame imájchoma íjcyájúcoótúneri.

3 Muurá májchótúmeke ihjyáhañéwú o wállóhachjúi juuvávyúré chéméiyómé ájyáháñeri. Muurá tsaatésáhjí tsíhyullé múnaa.

4 Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néé dííbyeke:

—Árónáa ¿kiátú meújcúnetu diityéké mémájchótsóiyá múubará íjcyátútsihyi meíjcyame?

5 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—¿Aca múhduná méhdi majcho?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Íjcyané 7-hova páahóóne.

6 Áánélliihyéhjáa neebe míamúnaa iáhcúbaki. Áánemájhjáa teene páahóóné iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Átsihdyúhjáa idyóhdáhínunéwú ájcuube ímamyémuke ditye iwájtú diityéke.

7 Téhduréhjáa amómé íjcyá áyánéwu diityédi. Ááné hallúvúhjáa téhdure ityéhdújtsóne neebe ditye iwájtuki.

8 Áánétúhjáa pámeere óóvénetu coéváné 7-rujtsívá úvérujtsíñe wáhpe.

9-10 Aanéhjáa diitye 4,000-meváubájhjáa íjcyámeke imájchótsóné boone diityéké ipítýájcoíñúne péjucóómé mǎneri ímamyémuma Damanóótá iññújivúréjuco.

Jetsóoke paritséómú néé dibye méénúráityuróné imyéénuki

(Mt 16.1-4; Rc 12.54-56)

11 Áijyúhjáa idyé paritséómú péé Jetsóo éllewu dííbyema ityáhjájcatsíki. Aaméhjáa dííbyeke

imújtátsóro néé íévéhoowávú méénúráítyuróné dibye imyéénuki.

¹² Aanéhjáa múhdurá dííbyeke pájtyénéllii neébe:

—¿íveekí ámuha méimíllé méénúráítyuróné o méénune? Tehdu oke ámuha menéénéllii o méénúíyónejíivari.

¹³ Ehdúhjáa diityéké íñééne tsiíñe ímamyémuma péjúcoobe únéú tsiñéjcuvu.

Paritséómú uwáábójutu Jetsóó ímamyémuke téíbúwajtsóne

(Mt 16.5-12)

¹⁴ Téijyúhjáa ímamyémú ábájíivé majcho itsájtyéiyóne. Áámedíhjáa tsáhoore ípaaáho.

¹⁵ Áánáacáhjáa Jetsóó diityéké nééhií:

—Téííbúwá tsáma méíjcyaco. Méíícúvedí eene pááá ooríchó Heróódema paritséómu éhné íjcyáneri.

¹⁶ Ehdúhjáa dibye néénéllii ímamyémú néjcatsíhi:

—Majchóne metsívátúnélliihyéubá ehdu meke neébe.

¹⁷ Ehdúhjáa majchoré ditye íjtsúcunúné iwáájácúne neébe:

—¿Aca muhdú íívane majcho mééma íjcyatúné ámuha ménéjcatsíhi? Ihdyúubá ávyétá muhdurá ámuhá íbuúúné néeme íhyajchótá tsá ámuha mewáájácúpityú táuwáábo.

¹⁸ Áánerá ámuhá hálluúúnema ámuhá núhejúúnema ámuha méíjcyaróméubá tsá maátyúmíhíjcyatú ínehjí o méénuhíjcyáne. ¿íveekí tsá ámuha melléébohíjcyatú o úwaabóne? ¿Mityá tsá ámuha meítsaavéjúcootú majchóo muhdú o méénune?

19 Muuráhjáa 5-hovaré páahóóné íjcyaróné ó úújetétsó 5,000-meva íjcyarómedívu. Áánetúu cóevané ¿múhdúrujtsíva wáhpé éhne mépihjúúúhi?

Áánélliihyéhjáa néémeé:

—12-rujtsíva wáhpée muurá mépihjúúúhi.

20 Áhduréhjáa neébe:

—Ácooca éhnée 7-hova páahóóné íjcyaróné 4,000-mevádívú o úújetétsóijyu ¿múhdúrujtsívá téene pájtyé mépihjúúúhi?

Áánélliihyéhjáa idyé néémeé:

—Téhdunéree 7-rujtsíva wáhpé mépihjúúúhi.

21 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu neébe:

—¿A ícyooca tsúúca ámuha méwaajáúú iiná nééiyóne pááá oorícho tu o íhjuváne?

Hállúvátúúbeke Jetsóó ímjpyetéseone

22 Átsihdyúhjáa úújetémé Betsáidávu. Áánaacáhjáa dííbye éllevu tsaate hállúvátúúbeke itsíváne néé díbye íímíbájcho dííbyeke.

23 Áánélliihyéhjáa dííbyeke íhyójtsitu iékéévéne técoomítyú tsátsihvu itsájtyéébeke íhyálluúúúú iúúniyi pípájchoóbe. Áánemáhjáa idyócarájcóne díllóobe dííbyeke muhdújucó díbye íítene.

24 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muhdú ó íté míamúnaa úllécunúné úmehéénédu.

25 Áánélliihyéhjáa tsiíne Jetsóó dííbyé hálluúúúú dócarájcónetu botsíi tsaímíyējuco díbye íítene.

26 Áábekéhjáa ihjávú iwállóone neebe técoomí múnáake díbye iúúbállétuki.

*Péédoro néé mépájtyetéebé Jetsóó íjcyane
(Mt 16.13-20; Rc 9.18-21)*

²⁷ Áhduréhjáa tsáijyu Jetsóó ímamyémuma péé ‘Tsetsaréa Pírípo’ némeí cóómí úniúúcuri íjcyáme wáábyu. Áijyúhjáa juuvávyú diityéké dílloobe muubá dibye íjcyane dííbyedítýú míámúnaa néhijcyáne.

²⁸ Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Tsaate nehíjcyá tsojtsó múnáajpi Jóáa tsiíñe bóhíibe u íjcyane. Áánetu tsijtye nehíjcyá éíjyuúvúu ícyahíjcyámé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadítýú Eríá tsiíñe bóhíibe u íjcyane.

²⁹ Ehdúhjáa ditye néénéllii diityékeréjuco dibye díllone:

—¿Ácooca ámuha muubá o íjcyane menééhíí?

Áánéllihyéhjáa Péédoro nééhíí:

—Muurá uu Críjto míámúnáake u pájtyetétsoóbe.

³⁰ Ehdúhjáa Péédoro dííbyeke néénetu bóíjcyuube ditye muucá iúúbállétuki.

*Ídsííveíñé Jetsóó úúballéne
(Mt 16.21-28; Rc 9.21-27)*

³¹ Téijyúhjáa ímamyémuke úúbáleebe Jetsóó Míámúnáájpídívúu ípívyééveebe muhdú íícúbáhrámeííñe. Úúbáleebéhjáa muhdú túkevétsojtee, llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame dííbyeke íávyejúúllétúne dsííjívétsoobe 3 coojívatu tsiíñe íbóhíííñe.

³² Ehdúhjáa dibye néénéllii Péédoro dííbyeke íhdyúétsihvu idyówajcáróóbeke néé ehdu dibye ííhjuvátuki.

33 Áánélliihyéhjáa dííbyedítýú iyévóóvéne tsijtye ímamyémuke ííteebéré dííbyeke uhbáhi. Neebéhjápeé:

—¡Díhne óhdityu Náve Naavénej! Muurá tsá u wáájácutú muhdú óhdityu Píívyéébe íjtsámeíñe. Míamúnáá íjtsaméíyé dípañe.

34 Ehdúhjáa dííbyeke íñééné boonétú pámeere tétsihyi íjcyámeke neébe:

—Tsaate oke iúraavyéné ímillémé múu íimillédú íicyahíjcyánetu íhveténe oke úraavyé wájýúmeítýúmé tééné déjúcotu ícúbáhrámeíyóné pañe.

35 Muurá íimillédúré ícyahíjcyámé tsá pájtyetéíyúne. Áánetu ihdyu íimillédú íicyahíjcyáné íhvéjtsóne ookeréjuco úraavyémé pájtyeteéhi.

36 ¿Aca íñetú meke píáábóiyóné tsáijyu múu mewágóóóvénáa mítyane meéhneváne?

37 ¿Mityá íjcyáné tsane mepájtyetéíyóné ehnííñevu tsaímíyé meíjcyáiyóne?

38 Muurá oke iúraavyéné núcojpillémeke téhdure ó nucójpílléé Míamúnáájpidívúu o ípívyééveébe. Áhdure táuwaáboju tsíjtyeke iúúballéiyóné núcojpillémeke téhdure ó núcojpilléé níjkyéji múnáama tahñéjté ujcúvavu o tsáácoóca.

9

¹ Téhduréhjáa tsiiñe neebe diityéke:

Muurá ímiááné ámúhadítýú tsáhái tsaate dsíjívéíyú Píívyéébé avyéjú ihtsútú ájtyúmitúme.

Jetsóó tsíhdyúreevéne
(Mt 17.1-13; Rc 9.28-36)

² Átsihdyúhjáa 6 coojívatu peebe cámeħbaúvú apáámyemáyé Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmema. Áamedívúhjáa tsíhdyúreevébe.

³ Íwajyámúhjáa ávyeta tsítsíj íjcyaja ajchúacunúhi. Tsáháubá múha téhdu ímí níjtyúútyuró wájyamu.

⁴ Áánáacáhjáa Eríama Moitséemútsí tétsihvu diityédívú bóhówáávémútsima Jetsóó ihjyúváhi.

⁵ Ááneríhjáa Pééodoro iúllévenúne néé dílbyeke:

—¡Ávyéjuúbej, maímijyu ihdyu mee íchihyij! Ahdícyane métsu méméénu 3-wava nújuwááné ámúhá aħpa dihñéwaa, Moitsée éħwaa, Ería éħwaa, éhdune.

⁶ Ehdúhjáa iúllityéné pañe iñééne tsá Pééodoro wáájácutúne. Áhduréhjáa iñahbététsí íllityéhi.

⁷ Áánáacáhjáa ojtso diityédívú níityéné pañétú Píívyéébe nééhií:

—Áánu Hájchíwu mítyane o wájyúúbeke tsáma mélléeboco.

⁸ Áánéllihyéhjáa ííterómé ííneubará íjcyatúne. Téhduréhjáa Moitséemútsí Eríama tsáhájucu íjcyatúne. Apáábyeréjucóhjáa Jetsóó tétsihyi.

⁹ Átsihdyúhjáa ditye óómíńáa Jetsóó bóijcyú ditye muucá teene iúúbállétu Míamúnáajpidívúu ípívyéévebe idsíjívétsihdyu tsiíñe bóhíítúné hajchóta.

¹⁰ Ahdújucóhjáa tsá ditye muucá úúbállétú teéne. Aaméhjáa ihdyu tsamééré díllócatsíhijcyá muhdú dsíjívebe tsiíñe bóhííñe.

¹¹ Átsihdyúhjáa nééme dílbyeke:

—¿Ácooca muhdú íivane taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Eriá tsiíne íjcyaiñé míamúnáake pájtyetésóíbye bóhówáávéíñé ihdewu?

¹² Áánéllihyéhjáa neébe:

—Éée, ímiáánéjucóhdée tene némeíñé Eriá bóhówáávéíñé míamúnáake pájtyetésóíbye úmíwari dibye diityéké ihdenu dííbyema. ¿Muhdútá néene óhdityu Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedítýú Píívyéébé waajácúháámituj? Muurá néene míamúnaa oke íávyejúúllétúne óhdi ícúbáhraíñe.

¹³ Aanée muurá ímiááné íjcyájucóoroobe tsojtsó múnáajpi Jóáa eenée Eriá dibye íjcyane ditye nehíjcyáabe. Áróóbekée míamúnaa íéhdíiválléne íllure ícúbáhrahíjcyáhi. Áánemáa dibye néerone tsá ditye cáhcútsohíjcyatúne. Ehdúu Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco dííbyeke tene pájtyene. Ehdúhjáa neebe Jetsóó 3-meva ímamyémuke.

*Tsáápíwúú pañétú naavéneke Jetsóó wáágoóne
(Mt 17.14-21; Rc 9.37-43)*

¹⁴ Aaméhjáa tsúuca ímunáajtemá tsijtye mítyame íjcyamedívú wajtsíhi. Áánaacáhjáa taúhbájú uwáábojtémá diitye ímamyémú táhjácatsíhijcyáhi.

¹⁵ Aaméhjáa dííbyeke íájtyúmíne íícúi dííbye éllevu ípyééne dííbyeke duurúváhi.

¹⁶ Áámekéhjáa neébe:

—¿íínerí ámuha métáhjácatsíhijcyá táamamyémuma?

17 Ehdúhjáa dibye neerónáa tsaapi née diityéj pñinétú dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, áanu hájchíwúú pañe naavéné ijcyaaabe ihjyúvátúúbeke ó tsivá diéllevu óóma u ímbájchoki.

18 Muhdú ihya dííbyeke dibye méénúcooca baavu áákityéébé ihjyútú uráhtsaba íjchívyécooca íhwáñe ííhdóne cópenúhíjcyaaábe. Áánéllii íñe íjtye díimamyémuke ó neerá dityévá óóma dííbyé pañétú iwáágóóroki. Árónáa tsá ditye píívyetétúne.

19 Áánélliihyéhjáa Jetsóó née ímamyémuke:

—¡Juhúú, múhdúré míamúnaáami ámuuha Píívyéébeke cáhcujtsópityúme! Aane íñe ¿múhajchótá ámúhá muhdúré o áábúcúne ámúhake ó úwáábohíjcyaa ámuha mecáhcújtsoki?

Ehdúhjáa diityéké íñééróne neébe:

—Áyu cána bo íllevu metsívá dííbyekej.

20 Ahdújucóhjáa dííbyéwúuke ditye tsájtyene dííbye éllevu. Áánaacáhjáa naavéné Jetsóoke íájtyúmíne dííbyeke ávyeta wáírohjácoobe áákityé baavújuco. Aabéhjáa baari cávíhyíñúmeííbyeke íhgyútu uráhtsaba íjchívyéhi.

21 Aanéhjáa Jetsóó née cááníkyeé:

—¿Aca múhajchótájuco íllu dibye íjcyane?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Tsííménedítyuré ehdu dííbye.

22 Tsáijyu muurá cúújúwá pañévú dibye íjcaáyoobe tsúuca dsíjivehíjcyáiyáhi. Áané tsáijyú téhí pañévú dííbyeke wááohíjcyaaábe. Aane cána ihdyu u píívyetéhajchíí múúhadi dídáátsóvéne múúhake píááboj.

23 Áánélliihyéhjáa Jetsóó nées dííbyeke:

—¿A o píívyetéhajchííjyu? Ú eene ihdyu ímiáané oke u cáhcújtsóhajchíí tehdújuco uke o piááboíñe. Tehdu iná óhdivu túhúúnejíivari.

24 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Uke muurá ó cáhcujtsóhi. Áánélli oke piáábó éhnííñevu uke o cáhcújtsoki.

25 Aanéhjáa mítyane míamúnaa píhcyáávénaa Jetsóó naavéneke úhbaabe néehíi:

—¡Nave Naavénej, eene muhdú áadíwúuke u dáríiveebe íhjuvátuube lléébótúúbé pañétú uke o nées u íjchívyeki! ¡Aabe dohmíjyúcohdí dííbyé pañévu!

26 Áánélliihyéhjáa naavéné wáníjcyámeíbyéré dííbyeke tsiíñe ávyetá íhnáhó iwáíróhcóne íjchívyéhi. Áané boonéhjáa coévaabe dsííiveebédu. Aanéhjáa mítyame íjtsúcunú tsúúca díbye dsííivéjucóone.

27 Áronáacáhjáa Jetsóó íhyójtšitu íjyócuycároobe tsaímíyéjuco.

28 Áané boonéhjáa tsájaavu aahíveebe ímamyémuma. Átsihvúhjáa tsamééré íjcyátsihvu nées dííbyeke:

—¿Aca íveekí muhdú nétsihdyu tsá muha mepíívyetétú meíjchívyetsóné naavéneke eene u íjchívyetsódu?

29 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Muurá ihdyu téeméjpiikye mewáágóo májchotúmé Píívyéébeke piáábó métáúmeíhi. Ehdúhjáa Jetsóó nées ímamyémuke.

*Ídsííveíñé tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 17.22-23; Rc 9.43-45)*

³⁰ Átsihdyúhjáa péeme pajtyé Gariréá iíñújitu. Ájyúhjáa tsá Jetsóó ímíllétú múha wáájacúné ditye tééneri pajtyene.

³¹ Imílleebéhjáa apáámyekéréi ímamyémuke iúwaabóne. Téjyúhjáa úúballébe Míamúnáájpidívúu ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóóbeke ditye dsíjívétsoobe 3 coojívatu tsiíñe ibóhííñe.

³² Ehdúhjáa dibye diityéké úúballéné tsá ditye wáájacutú muhdú nééíñe ehdu dibye nééneé. Aanéhjáa dííbyeke ímíñeúvú idíllóiyóné nuhnévehíjcyáme.

*Jetsóoke ímamyémú dilló caabyé íhtsútuube diityédítýú íjcyáiyóne
(Mt 18.1-5; Rc 9.46-48)*

³³ Átsihdyúhjáa Capenaóovu péeme úújeté tsájaávu. Átsihvúhjáa Jetsóó diityéké nééhíí:

—¿íínerí éhne ámuha táhjájcatsímyéré métsahíjcyá juuváyi?

³⁴ Áronáacáhjáa tsá ditye áñújcutú caabyé diityédítýú íhtsútuube íjcyáiyóneríhjyáa ityáhájcatsíñéllíhye.

³⁵ Áánéllíhhyéhjáa iácúúvéne neebe diityéke:

—Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe óví tsíjtyeke íícvéhi.

³⁶ Ehdúhjáa diityéké iñééne tsííménéwúuke icyájaabúcúne neébe:

—Éje, áánu muurá tsíímene ídátsóhree.

37 Ahdu muurá táuráávye múnaa ídátsó néémeke íícúvehíjcyámé ookéjuco íícuvéne. Aane tsá idyé ookére. Téhdure okée wállóóbekéjuco ditye íícuvéne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

*Meke tútávájtsotúmé meke píaabóne
(Mt 10.42; Rc 9.49-50)*

38 Áhduréhjáa tsáijyu Jóáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tsáápiikye muha máájtyumí tsaaté pañe naavémú íjcyámeke dimyémeri wáágóohíjcyáábeke. Áábeke muha mébóijcyuíñú tsíjpiye íjcyaaabe íveekí tehdu méénúnéllíihye.

39 Árónáacáhjáa Jetsóó nééhií:

—¿íveekí ámuha mébóijcyúhi? Muurá eene tamyémeri méénúráítyúronéhjí méénuhíjcyáméubá tsá óhdityu ímityúné íhjuváiityuróne.

40 Muurá meke píaabómé tsá meke tútávájtsotúne.

41 Ahdícyane tsaate ámuha tahñéjté meíjcyámeke nújpacyo díívanévú tamyémeri íjchome muurá téene áhdó ííne ímíjyaú íjcyáahi.

*Tsaatéké ímityunévú meíbúwajtsóné ápíchó nééneé
(Mt 18.6-9; Rc 17.1-2)*

42 Áánetu botsíi oke cáhcujtsómé ídátsó tsííméwuúmúdúréi néémedítyú tsaatéké ímityunévú íbúwátsohíjcyámekéubá múu apáhajchíí íjkyééháñetu néwayúcobáné íóhbáñúmeke wájojcó móóá pañévú ditye ícúbáhrámeííyóné íhdétu.

43-44 Ahdícyane ámuhá hojtsíneri ímityúné ámuha meméénuhíjcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téhojtsíji.

Muurá ímí ámuha méijcyaá tsánejcúéhójtsuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyaá tsahójtícuma ámuha meijcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañéwú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁵⁻⁴⁶ Téhdure ámúháj tuhááñeri ímityúne éllewu ámuha mepéhíjcyáhajchíí múu kípiyújcúmeí téjtuháji. Muurá ímí ámuha méijcyaá tsajtúháácuma íjcyájúcoóturómé ámuha mepájtyetéhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyaá tsajtúháácuma ámuha meijcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañéwú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁷⁻⁴⁸ Áhdure idyé ámúhá hálluúúneri ámuha maájtyumíné ímityúné meméénuhíjcyáhajchíí méwaagóoméí téuhji. Muurá ímí ámuha méijcyaá tsánejcúéuma íjcyájúcoóturómé Píívyéébé avyéjuri ámuha méijcyáhajchííjyu. Áánetu ídátsó ámuha méijcyaá tsaúúcuma ámuha meijcyarómé múijyú áábatéítyúnéj cuujúwá pañéwú mewágóóóvéhajchííjyu. Áronáa ihdyu tééwá pañe íjcyame tsá muhdú íjcyáityúne.

⁴⁹ Muurá pámeere tééwá pañe íjcyámedi tééwaj cúvá búúúveéhi. Áánetu Píívyéébeke íícúvehíjcyámeke ímíjpyetétsóiibye éhne múúne cánáama heeco ímíjpyetétsódu.

⁵⁰ Muurá cánáama íímúnéllii meke píaabóhi. Áánetu íímútuca tsá íínetú tene píáábóityuróne.

Ahdu teene Píivýéébé uwááboju cánáámadu. Aane ihdyu óvíi ámuhá pañévú ámuha méujcú tsaímíyé ámuha menáhbévájcatsíki. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabó ímamyémuke.

10

Táábávájcatsímýé wáágoójcatsítyuróné Jetsóó úwaabóne

(Mt 19.1-12; Rc 16.18)

¹ Aabéhjáa Jetsóó Capenaóotu péé diitye ímamyémuma Jodéa iiñújivu Joodáa tsiñéjcvu. Áhullévúhjáa idyé míamúnaa dííbyedívú píhcyáávemeke imyéénuhjýcýádú úwááboóbe.

² Ájyúhjáa paritséomú dííbye éllevu itsáane dííbyeke imújtátsóro dilló tsáápílleke ihdícyané hallútúré ájyu wáagoóné tehdujuco néhajhíjyju.

³ Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Muhdútáhjáa Moitséeúvú nehíjcyá téénetuj?

⁴ Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Muuráhjáa nehíjcyáábeúvú dííllekévá tééné waajácúhaamívú maájcuéne meíhvéjtsóiyóne.

⁵ Áánéllihyéhjáa neébe:

—Muuráhjáa ihdyu eene ámuha meíjcyadu ditye cáhcujtsópítyúnéllii ehdu nehíjcyaaabe tehdu tene néétúrónáaca.

⁶ Muuráhjáa Píivýéébe páné ihdéene ípívyéjtsóné níjcaúvú téhdure ípívyejtsó wajpii, wallee, íjcyane muhdú tene íjcyáidyújuco.

⁷⁻⁸ Áánéllihyée muurá neebe wajpi ityáábávácooca ííneíñé cáánímútsidítýú

dííllemáyéjuco íjcyá tсахéécoréjuco tsáápiye íjcyáiyódu.

⁹ Aamútsí míityétsi íjcyáromútsí tсахéécoréjuco íjcyáíñé Píívyéébéé ípívyejtsódújuco. Áánélli tsá tsaate ityáábávájcatsícyoooca dówáávéítyuróne.

¹⁰ Ehdúhjáa íñééne boonétú tsájaavu ímamyémuma úújetéébeke tsiíñe díllómé teéne.

¹¹ Áánéllihyhjáa neébe:

—Muurá tsaapi méwakye íhvéjtsóne tsíjpíllekeréjuco ityáábáváhajchíí ímityúné meenú mewa ímíubááne íjcyánáa tsíjpíllemayéjuco íjcyáneri.

¹² Áhdure idyé walle ájyúke íhvéjtsóne tsíjpiikyéréjuco ityájíváhajchíí ímityúné meenú ájyu ímíubááne íjcyánáa tsíjpiimáyéjuco íjcyáneri.

Tsiíméké Jetsóó llúúvanúne
(Mt 19.13-15; Rc 18.15-17)

¹³ Téjyúhjáa tsaate ítsíimeke tsivá dííbye éllevu díbye díityé hallúvú piááboju Píívyéébeke ityáúmeíki. Áronáacáhjáa ímamyémú néé íínevú dítye ítsíimeke tsívane.

¹⁴ Ehdúhjáa ímamyémú nééne tsarí íjtsúcunúne neebe díityéke:

—Óvi ihdyu tsiváme. ¿íveekí ámuha mécátuhtsóhi? Muurá díitye tsiime íjcyadu néémé wáábyuta Píívyéébé avyéju.

¹⁵ Aane ímiááneturé amúhakye o néé éhne múúne teetsi tsíimene ímí meke cáhcujtsódú Píívyéébeke cáhcújtsotúmé tsá dííbyé avyéjúejte íjcyatúne.

16 Ehdúhjáa iñééne tsiméké cájáábíñuubéré piáábó táúmeí diityé hallúvu.

*Ováhtsá Jetsóoma ihjyuváne
(Mt 19.16-30; Rc 18.18-30)*

17 Átsihdyúhjáa dibye pééiyónáa tsaapi díbye éllevu dsinériyé itsááne díbyé lliiñévú imímóúúvéne néé díbyeke:

—Uwááboóbej, imiáábé u íjcyabe cána oke diñe muhdú ó íjcyáiyóné múijyú o dsíjivéjúcóóityúne bóhí o újcuki.

18 Áánéllihyéhjáa neébe:

—¿Aca íveekí imiáábedi oke ú dillóhi? Muurá ihdyu apáábyéré Píivyéébe imiáábe.

19 Aane muurá tsúuca ú waajácú díbyé taúhbjúúné illu nééneé: Tsá múu ihdícyámema dómácójcatsityúne. Tsá múu míamúnáake dsíjívétstóúne. Tsá múu nánívatúne. Tsá múu állíuutúne. Múu avyéjuullé dícyáánimútsikye.

20 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii neébe:

—Uwááboóbej, tehdújuco muurá ihdyu o ícyahíjcyáné táayáábedityúre.

21 Ehdúhjáa dibye nééne Jetsóó ímí íjtsúcunúne néé díbyeke:

—Árónáa íjcyánéi tsane. Dítsieméné náhjihénúne piáábó ídáátsóméhjike. Áijyu ihdyu ú ávyéjúúteé níjkyéjiri íjcyabe Píivyéébé avyéjuvu. Aane cáhawáá ehdu méénúne ookéréjuco duráávyej.

22 Ehdúhjáa Jetsóó nééne kimóhcó pajtyé díbyeke mítyane dibye éhnévánéllíihye.

23 Aabéhjáa kímóóveebéré péeneri Jetsóo iúllévenúne néé ímamyémuke:

—Muurá mítyane éhnevámé íhtsútúnetu Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi.

24 Ehdúhjáa díbye néeneri ímamyémú úllévenúnéllii tsiíñe neébe:

—Ámuúha Llihíúmuj, íhnáhóóné ímiááné ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyóné dítye téeneriyé tsúúráméíhíjcyánéllíhye.

25 ¿Aca muhdú caméélló ánéétóhéjutu pajtyéiyáhi? Áhdure ¿aca muhdú díitye ehnéva múnaa Píívyéébé avyéjuvu úcáávéiyáhi?

26 Ehdúhjáa díbye néeneri iúllévenúne tsamééré néjcatsíhi:

—¿Aca ihdyu múhdutúra pájtyetéiyóme?

27 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Ímiáánéjucóhde míamúnaa tsá píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe. Árónáa Píívyéébe píivyeté díityéké ipájtyetétsóné íiná dííbyedívú túhúútúnéllíhye.

28 Áánéllíihyéhjáa Péédoro néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, muuráhjáa páneere muha meíhvéjtsóne uukéréjuco meúraavyéne.

29-30 Áánéllíihyéhjáa neébe:

—Tehdújuco. Muurá ímiááneturé ámúhake o néé tsaate íjcyátsíhji, íñahbémuu, íñallémuu, cáánímutsii, méwamyuu, ítsíimee, íjcyámeke tsánejcúvú íhvéjtsóne Píívyéébé wákiméí méénume ííne ímíjyaú íjcyaiñé íñe íiñújiri. Aame muurá ájtyúmí tsíjtyeke díityémá íñahbéváímyeke

íñahbémúdú íñhaallémúdú cáánímutsídyú ítsimédú nééme téhdure ookéréjuco úráávyémeke. Aame tééné déjúcotu ícúbáhrámeíhíjcyaaíhi. Áronáa ihdyu nihñévéúré újcuímyé múijyú idsíjívéjúcóóityúne bóhí tsíjíréréjuco ííñuji Píívyéébe ípívyéjtsójí hallúrí íjcyaki.

³¹ Muurá íñe ícyooca íhtsutúmé íjcyame ídátsó téijyu waagóojte íjcyaaíhi. Áané lliñévéú íñe ícyooca ídaatsómé ávyéjúúteéhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

*Ídsíjívéíñe tsiíñe Jetsóó úúballéne
(Mt 20.17-18; Rc 18.31-34)*

³² Aaméhjáa Jerotsaréevu pééme dííbye déjuri pehíjcyá íllityécunúmére. Áamekéhjáa tsátsihvu imíjyójcároné tsiíñe úúbáleebe muhdú técoomívú dííbyeke tene pájtyeíñe.

³³ Neebéhjáa díityéke:

—Mepéé íñe Jerotsaréevu. Ácoomívú muurá Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojtéké óhdivu ékéévéetsoóhi. Aame oke íékéévéébeke jodíómú íjcyátúmé hójtsí pañévéú íhvéjtsóó oke dítye idsíjívétsoki.

³⁴ Aame óhdi iúúhívaténe oke úníchíhcyuméré iwápáájcoóbeke dsíjívétsoóhi. Ároobe tsiíñe ó bóhíí 3 coojívatu.

*Jacóóbomútsí Jóáama Jetsóoke táúmeíñe
(Mt 20.20-28)*

³⁵ Áábekéhjáa tsáijyu Tsebedéó hájchimútsí Jacóóboma Jóáámutsi nééhií:

—Uwááboóbej, muhlsi méimíllé tsane uke metáúmeíñe.

³⁶ Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Iná ámuhlsi méimílléhi?

³⁷ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Muhlsi méimíllé u ávyéjuutécooca díúniúvú múhlsikye u ácuycáróné úúma muhlsi maávyéjuutéki.

³⁸ Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyeta tsá ámuhlsi mewáájacutú iná metáúmeíñe. ¿Aca ámuhlsi méícúbáhrámeíyá muhdú o ícúbáhrámeídyu?

³⁹ Áánélliihyéhjáa neemútsi:

—Éée, muhlsi méícúbáhrámeíyáhi.

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Imiáánéhde ámuhlsi méícúbáhrámeííhi.

⁴⁰ Áronáa tsá ámuhlsikye táúniúvú oore o pícyoóityuróne. Muurá ihdyu Llihíyóré táúniúvú pícyoó caatyéké iwábyújtsómeke. Éhduréhjáa añújuube Jetsóo diityétsikye.

⁴¹ Aanéhjáa íñahbéjté 10-meva íjcyame illéébóne cayobáávaté diityétsidívu.

⁴² Áronáacáhjáa Jetsóo diityéké neéhií:

Ámuha muurá méwaajacú úñújiri íjcyané avyéjuute íhnáhó ityáúhbájcatsíñe táhjácatsíhijcyáne.

⁴³⁻⁴⁴ Áánetu ihdyu ámuha tahñéjté meíjcyame tsá múu tehdu néétune. Ámúhadítýú íhtsútuube íjcyane ímíllebe múu pamévakéré píaabóhi.

⁴⁵ Muuráhjáa íñe Míamúnáájpidívú o ípívyéveebe tsá o tsáátu íhtsútuube ávyéjuube o íjcyáábeke

míamúnaa oke íícúveki. Ópée o tsáá diityéké o píaabóné diityé wáiyuri o dsíjive múhdumé teene cáhcujtsómé ipájtyeteki.

*Hállúvátúúbeke Jetsóó ímíjpyetésóne
(Mt 20.29-34; Rc 18.35-43)*

⁴⁶ Aabéhjáa Jericóori íjcyátsihdyu diitye ímamyémuma tsiéllévúréjuco péemema mítyame péehíí. Áanáacáhjáa ditye pééjú úníuri Timéó hajchi Batiméó hállúvátuube ácuúcunúúbé táúmeíhijcyá piáábo.

⁴⁷ Aabéhjáa tétsihvu diibye Natsarée múnáajpi Jetsóó pííhíne iwáájácúne kéévánécoba néehíí:

—jJetsóó Dabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁸ Ehdúhjáa dibye néénéllii tsaate néé cúúvéhulléré dibye íjcyaki. Árónáacáhjáa éhniíñevúré tsiíñe neébe:

—jDabíiúvúj tsiiménémúhaabe u íjcyaaabe óvíjyuco ihdyu óhdi dídaatsóve!

⁴⁹ Áánélliihyéhjáa Jetsóó tétsihvu íjyócúúvéne néehíí:

—Méne dibye itsáá taéllévu.

Ahdújucóhjáa dííbyeke ditye nééneé:

—Uke píúvaábe. Wa dichaj.

⁵⁰ Ahdújucóhjáa íícúí íwajyámú hállújea ityácóríívéne dibye cátsíñiivyéné dííbye éllévu.

⁵¹ Áábekéhjáa neébe:

¿Hiná ú imílléhi?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ávyéjuúbej, ó imíllé o hálluváne.

52 Áánélliihyéhjáa Jetsóó néé dííbyeke:

—Tehdújuco. Oke u cáhcujtsódú íjcyaaabe tsúúca ú hallúváhi.

Ahdícyane wa ílluréjuco dipyej. Ehdúhjáa Jetsóó dííbyeke néénemáyé ìtájúcoóbe. Aabéhjáa dííbyemájuco pééneé.

11

Jerotsarée pañévú Jetsóó úcaavéne
(Mt 21.1-11; Rc 19.28-40; Ja 12.12-19)

¹ Aaméhjáa úújeté Jerotsaréej pìhírí Bepajéema Betáaniá coomícyú úníuri oríívo bájú íjcyátsihvu.

² Átsihdyúhjáa Jetsóó míityétsikye ímamyémudítyú ípìhíré coomívú iwállóómútsikye néehíí:

—Écoomi ípìhíré cóomityu óoma méujcúté íayáne ìjúwuúke. Múikyé dííbyedi úllétuube dóhjíváábeke metsíñaáyóne métsívaco.

³ Aane tsaate ámuhtsikye ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó' néhajchíí méneéco: “Ávyéjuubéne néénéllii muhtsi méujcúváhi. Ícúiyévané ihdyu óómíchóííbye.”

⁴ Ahdújucóhjáa péémutsi úújeténé dííbyedívú juuvá úníutu tsaaté já llahájtsí míjco lleehówá úmíwatu dóhjíváábedívu.

⁵ Áábekéhjáa dityétsí tsíñaáyórónáa tsaate néjucóó:

—¿Aca ívéébeké ámuhtsi métsíñaáyó kiávú metsájtyeki?

⁶ Áánélliihyéhjáa neemútsí dibyée úwaabódu. Áánélliihyéhjáa íhvejtsómé dityétsí itsájtyeki.

7 Áábekéhjáa dityétsí úújetétsóóbé hallu wájamúúnevu ditye íhbóné hallúvú Jetsóó iñeríívyéne péehíí.

8 Áábé úmíwáhjáa mítyame míamúnaa juuva íhbó wájamúúnema wájuhóónevu.

9 Aaméhjáa dílbyema pééme tsuullérii, idyéjurii, íjcyame wáñécohíjcyá:

—¡Ñóóooj, maímijyu áánu Píívyéébe mémeri tsááneéj!

10 ¡Ñóóooj, máávyejújtsó áánúke Dabííúvúj tsíiménémúhaabe ímíá ávyéjuube íjcyáábekel ¡Maímijyu Píívyéébe mééma íjcyanej! Ehdúhjáa iwáñéjcone nehíjcyáme.

11 Aanéhjáa Jetsóó Jerotsaréevu úcááveebe durúvájávú íááhívéne tééj pañe panévaré íítéíñúne péjucóó Betáániávú cúvéhréjuco tene néénéllíihye.

*Higyéerahe Jetsóó pítyuutsóne
(Mt 21.18-19)*

12 Ááné tsíijyúhjáa Betáániátú ditye óómíñáa Jetsóó ajoyábáavatéhi.

13 Aabéhjáa tsíhyullétúré ájtyumí higyéerahe juuvá úníutu íjcyahé imíwu háámívahe. Ááhe éllévúhjáa míjyóóveebe ‘néévahéubáhaja’ iñéénema. Áronáacáhjáa tsá téijyu tehe néévatú iñééváyó rááhorí íjcyátúnéllíihye.

14 Ááné hallútúhjáa ílluréjuco díbye teehe pítyúútsoobe nééneé:

—Óvíárohe tsáma tsíiñe u néévahíjcyádú ú neevá níñécunu ílluréjuco u chéméihye.

Ehdúhjáa díbye nééne ímamyémú lleebóhi.

Duurúvájá pañétú náhjíhe múnáake Jetsóó bóayóne

(Mt 21.12-17; Rc 19.45-48; Ja 2.13-22)

15 Átsihdyúhjáa úújetémé Jerotsaréevu. Áiyyúhjáa Jetsóó duurúvájá pañétú boáyó tééjá pañévú náhjihénújcatsímyeke. Dsíidsikéhjáa cápáyócohíjcyámé metsáwááné wájójcoóbe. Áhduréhjáa íjúúmuke náhjihénuhíjcyámé acúvewááné wájójcoóbe.

16 Áánemáhjáa neebe múha tééjá pañévú iñáhjihénújcoótuki.

17 Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Muurá Píívyéébé waajácúháámitu nééneé: “Íjya tahjya tééjá lliñévú míamúnaa óoma íhjúvahíjcyáíjya.” Aaja ¿íveekí ámuha naní múnáa jaríyējuco medíllone?

18 Ehdúhjáa Jetsóó méénúné uubállé llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábójte iwáájácúne imíllará dííbyeke idsíjívetsóne. Árónáacáhjáa nuhnévémé míamúnáadi ditye ímí dííbyé uwáábó íjtsúcunúnéllíhye.

19 Ááné iijyúnuvúhjáa tépejcojúco Jetsóó péene técoomítýú ímamyémuma tsiéllévúréjuco.

Higyéerahe chémene

(Mt 21.20-22)

20 Aaméhjáa tsíijyu cúúvénetúré díbyée pítyúútsohe higyéerahe íjcyátsihdyu pájtyénáa ímamyémú ájtyumí tehe tsucájaaháñé tébajkyéjimájjuco chémene.

21 Átsihvúhjáa Péédoro ítsaavé tétsihdyúu ditye pájtyénáa Jetsóó teehe úhbane. Áánemáhjáa neébe:

—Éje Uwááboóbej, éhnée u pítýúútsohéha íhye tsúúca cheméhi.

22 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ehdu ámuha meméénuhíjcyá ímíñeúvú mecáhcújtsó Píívyéébeke.

23 Muurá ámúhadítýú tsaate ímiááné ímí cáhcujtsómé éhbau cámehbáú nééiyá téhbau ííne móóáj piínévu. Ahdújuco muurá téhbau ííneiyóne.

24 Ahdícyane muurá páneere Píívyéébeke ámuha metáúmeíñé piáábojúvú ámúhake ájcúiibye ímiááné ámuha mecáhcújtsóhajchííjyu.

25 Áronáa ihdyu múu tujkénú ímíbáchójcatsí tsaatémá ímítýú ámuha medáríívécatsíhajchííjyu. Áijyu ihdyu ámúháj Caani níjkyéjiri íjcyabe ámúhadi ídáátsóvéne ílluréjuco ábájííveíñé ámuha ímityúné meméénune.

26 Áánetu ímityúné ámúhake méénúmedi ámuha meídáátsóvétúhajchíí téhdure tsá dibye ámúhadi ídáátsóvéityúne. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

Jetsóó íhtsútu

(Mt 21.23-27; Rc 20.1-8)

27 Aaméhjáa Jerotsaréeri íjcyánáa duurúvájá pañe íjcyáábedívú llúúvájte avyéjúttee, taúhbájú uwáábojtee, túkevítsojtee, íjcyame píhcyaaavéhi.

28 Aaméhjáa néé dííbyeke:

—¿Aca múúbé íhtsúturí u íjcyabe eene ehdu nénehji ú méénuhíjcyáhi?

29-30 Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Áhdure ¿acáa múha nééjuri Jóaa tsótsohíjcyá cáhcújtsómeke? ¿A Píívyéébeé, mityá míamúnaárée nééjuri téené wákimyéí méénuhíjcyaaabe? Áyu cána oke máañújcuj. Ámuha oke máañújcúhajchíí botsíi ámúhake ó neé múúbé ihsúturi o méénuhíjcyáne.

³¹ Áánéllihyéhjáa tsamééré néjcatsíhi:

—Muurá ‘Píívyéébeé nééjuri tsótsohíjcyaaabe’ menéhajchíí meke nééíyoóbe: “Áábekéráhjáa ¿íveekí tsá ámuha mecáhcújtsotúne?”

³² Áánetu ‘míamúnaárée nééjuri’ menéhajchíí meke míamúnaa téené hallútú méénuíyáhi. Muurá pamévareé cáhcujtsó ímiáánéjucóo Píívyéébeé ihjyú uuballe múnáajpi Jóaa íjcyane.

³³ Ehdúhjáa nééneri iñúhnévéne néémeé:

—Maáhuúj, tsá muha mewáájácutúne.

Áánéllihyéhjáa Jetsóo nééhií:

—Aanéjííva idyé ámúhake ó neé múúbé ihsúturi o méénuhíjcyáne.

12

Úmihé tehme múnaa múhdurá dáríívémeíñetu íjcyáne uwááboju

(Mt 21.33-46; Rc 20.9-19)

¹ Áíjyúhjáa Jetsóo tsíeménéhjítu úwááboobe nééhií:

—Tsaapíhjáa íúmihé tsanééré óóva íbájtsoné mǐjcónúhi. Áánemáhjáa tsátsii ímíbájchoobe tééne néévá dótsúhcúmeíitsíi. Áhduréhjáa tépallíj pñénvú méénuube jáhwu cáámé cóhnaúvú tééjá pañétú

tépalli téhmémeijya. Ehdúhjáa imyéénúne tsaatéké tépallívú ityéhmétsoíñúne aahívetéébé tsííñé iññúji.

² Aanéhjáa tsúuca tépalli néévane iwáájácútsihvu wálloobe íúnú múnáájpiikye dííbyema ditye iwállóoro dííbye éhné íjcyadúne.

³ Ahdújucóhjáa péeróóbeke ditye íllure méénúpéjtsónetu díbye óómiñe íéveébe.

⁴ Áanélliihyéhjáa tsíjpiikyéréjuco díbye wállóróóbeke téhdure néwayúúneri íhñíwáutu ityúúvátsóóbedi íllure uuhívatéme.

⁵ Ároné pañéhjáa tsíjpiikye díbye wállóóbeke ílluréjuco ditye dsíjívétsópejtsóne. Áronáacáhjáa tsiíñe wálloobe pívámevákéjuco. Áamekéhjáa idyé imyéénúpéjtsóne tsaatéké dsíjívetsóme.

⁶ Áané boonéhjáa ílli apáábyeréjuco cóevané mítyane díbye wájuúbe. Áábekéréjucóhjáa díbye wálloone ‘íhya hájchíwu íjcyánéllii dííbyeke avyéjúúlléiyóme’ íñéénema.

⁷ Aabéhjáa bóhditéébeke íajtyúmíne néjcatsímye: “Aabye muurá íllíyéjuco íñe cááníñúiyóne. Áanéllii metsu dííbyeke medsíjívétso mehnéréjuco tene íjcyaki.”

⁸ Ehdúhjáa íñéjcatsíñe idsíjívétsóóbeke waagóomé ííhyóvé pañévu.

⁹ Ehdúhjáa Jetsóo diityéké iúúbállétsihdyu nééhií:

—¿Aane íñe diibye úmíhé aabájaabe itsáácooca muhdú méenuú eenéé tépallívú díbye téhmétsoíñúme ímityú dáriívémeímyeke? Muurá diityéké dsíjívétsóíibye téené hallútu. Áane tsíjtyekéréjuco díbye téhmétsoíñé tépallívu.

10-11 ¿A tsá ámuha múijyú meéévetú Píívyéébé waajácúháami? Muurá téhaamítú nééené:

Tsaúu nééwayu jááháñé wákimyéi múnaa iñéhnílléne wáágóórou pícyámeí ímichi tééutu jaa éjkéiu. Muurá ihdyu Píívyéébere ehdu meenú tehdújuco.

12 Ehdújáa diitye llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevétsojtee, íjcyámeke Jetsóó lléboóbóné hallútú imíllerómé dííbyeke tétsihdyu iwáágoóne. Áronáacáhjáa nuhnévémé Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáajpi díbye íjcyane míamúnaa néhíjcyámedi iíllityénema. Aaméhjáa ílluréjuco pééené.

Ííñújí avyéjúúbé wáábyuta dsíídsike ditye áhdotsóne
(Mt 22.15-22; Rc 20.20-26)

13 Áané boonétúhjáa paritséomú wallójcatsí Heróodé icyánéjcuéjtémá dííbye éllevu ditye iñééte muhdú dííbyedityú ipítýácócatsíhijcyáne. Ehdúhjáa íjtsámeímyé díbye muhdú añújcúnetu dííbyedívú iñéétsóroki.

14 Aaméhjáa neeté dííbyeke:

—Uwááboóbej, muha muurá méwaajáácú ímiáábé u íjcyane állíútuúbe. Aabe ú úwáábohíjcyá kéjijtó Píívyéébe míamúnáadívú ímí íjtsúcunújijtó tsijtye múhdurá úhdivu íjtsúcunúroneri íícúvétuubére. Árómeke muurá pámeekéré tsahdúré ú íjtsúcunú muhdú ditye íjcyane u túhúúllétúnéllíihye. Aabe cána múúhakyé diñe díicyánéjcutuj. ¿A tehdújuco ávyéjuube romáánómuube íjcyáábé wáábyuta

dsíídsike ditye áhdótsohíjcyáné maáhdóiyóne, mityá tsáhaáj?

¹⁵ Ehdúhjáa dííbyeke dillómé íllure imújtátsóroki. Aanéhjáa iwáájácúne neebe diityéke:

—¿Íveekí íllure oke ámuha memújtátsóro mémávárijchóhi? Áyu cána oke méuujétsó dsíídsijívuj.

¹⁶ Ahdújucóhjáa ditye tsájíhcobávú ájcune dííbyeke. Áájítúhjáa húmi náávee, memee, íjcyane ííténe neebe diityéke:

—¿Aca múhúmi náávé íñeé? Áhdure ¿mumémé íñe tééjitu?

Áánéllihyéhjáa néémeé:

—Ávyéjuube Tséétsá húmi nááve. Áábe méméré eene tééjitu.

¹⁷ Áánéllihyéhjáa neebe diityéke:

—Ané wa ihdyu diibye Tséétsáke mááhdohíjcyá dííbye éhnéjuco íjcyanévu. Áánetu ihdyu Píívyéébeke máácu híjcyá dííbyé wáábyuta íjcyanévu.

Ehdúhjáa Jetsóó diityéké nééneri íllure ullévenúme.

*Dsijívémé muhdú tsiíñe bóhíne tsaate díllone
(Mt 22.23-33; Rc 20.27-40)*

¹⁸ Téijyúrénjáa idyé tsadotséomú péé dííbye éllevu medsíjívémé tsiíñe mebóhíne cáhcújtsotúme.

¹⁹ Aaméhjáa néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, Moitséeúvúhjáa muurá néé tsaapi méwadívú tsíímávátuube dsíjívéhajhíí íñahbérejuco díílleke táábávaíñé dííbyeréjuco tsíímáva dííllédívú íñahbeúvúu tsíímáváyóne.

20 Aanée ijcyámé 7-meva tsané nahbému. Áámé amíaabée ityáábávárólléjtane dsíjívé tsíímávátuubére.

21 Ááné boonée bóneebe dílleke táábávároobe idyé dsíjívé dílledívú téhdure tsíímávátuubére. Áábé bonéébekée idyé téhdure pajtyéne.

22 Ehdúu pámeere tsané nahbému 7-meva ijcyame dílleke ityáábáválledívú tsíímávátúmé dsíjívéhíjcyáhi. Aanée nihñévúré dílleréjuco dsíjívéne.

23 Aane cána múúhakyé diñe ímichi ¿cáábyé taaba dille íjcyáíñé tsiíñe ditye bóhíícoóca?

24 Ehdúhjáa ditye néénelii Jetsóo néehíi:

—Íllure ámuha mémujtá Píívyéébe íhtsútuube íjcyáábé waajácúháámitu muhdú tene úwaabóné ámuha mewáájácútúnéllíhye.

25 Muurá dsíjívémé tsiíñe bóhíícooca páneere tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe. Tsáhájucó téijyu míamúnaa táábávácatsíhijcyáné íjcyáityúne. Muurá téijyu pámeere íjcyáá níjkyéji múnaáduréjuco.

26 ¿Aca tsá mújyú ámuha meéévetú Píívyéébe waajácuháámi? Íllúu muurá Píívyéébe Moitséeke néé úméhéwu péétécunúné pañétú dílbyema íhhyúvácoóca: “Aavaráaa, Itsáaa, Jacóóboo, íjcyámé Piivyéébé ó íjcyáhi.”

27 Ehdúu Píívyéébe néénetu muurá méwaajácú ditye íjcyane. Muurá ditye íjcyátuca tsá díbye nééítyuró díityé Piivyéébé íjcyane. Aanéjííva íllure ámuha mémujtáhi.

*Páñétúejúúcu taúhbajúúcu
(Mt 22.34-40)*

28 Ehdúhjáa Jetsóó tsadotséómuma táhjájcatsíñe tsaapi taúhbájú uwááboobe lleeúcunúhi. Aabéhjáa ímí díityéké Jetsóó áñúcu híjcyánéllii néé dííbyeke:

—¿Aca teene Píívyéébé taúhbajúúnetu keená ímichi páñétúene?

29 Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ímichi muurá páñétúene taúhbajúúnetu nééhií: “Ámuúha ijraéémuj, muurá Máavyéjuube Mépiivyéébé apáábyéré íhtsútuube ijcyáhi.

30 Áánéllii múu dííbyeke Dípiivyéébé Díavyéjuube íjcyáábeke wajyú ávyeta díííbúútúré páneere muhdú u íjcyáneri dííjtsaméiyi.” Ehdu nééne ímichi páñétúene teene taúhbajúúnetu.

31 Áánetu tsiiñe nééhií: “Pamévakéré múu wajyú muhdú u wájyúmeídyu.” Íñeecu muurá ímichi páñétúenécú taúhbajúúnetu.

32 Ehdúhjáa Jetsóó néénéllii díibye taúhbájú uwááboobe néé dííbyeke:

—Ávyéjuúbej, tehdújuco u nééne ímiááné tsáápiye Píívyéébe íjcyane apáábyéré íhtsútuube íjcyáábe.

33 Áábeke ímiááné mewájyúiyá ávyeta méííbúútúre páneere muhdú meíjcyáneri méíjtsaméiyi. Áhdure tsíjtyeke mewájyúiyá muhdú mewájyúmeídyu. Ehdu muurá meíjcyane ímí íjtsúcunúúbé íñe dííbyeke meíícuvéné panévaré dííbyé úmíwávú mecóvátsohíjcyáné ehniíñevu.

34 Ehdúhjáa díibye tsaimíyé áñújcúnéllii Jetsóó néé dííbyeke:

—Tsúuca muurá Píívyéébé avyéjúejpíjyúcooíyó uú.

Ehdúhjáa dííbyeke Jetsóó nééné boone tsáhájucó múha dííbyeke tsiíñe díílotúne.

Muubá Críjto íjcyane

(Mt 22.41-46; Rc 20.41-44)

³⁵ Téjyúhjáa duurúvájá pañe íjcyámeke úwááboobe íhdityúré nééhií:

—¿Aca íveekí taúhbájú uwáábojte nehíjcyá Dabííúvúj tsiíménémúhaabe Críjto íjcyaiñe?

³⁶ Ááneráhjáa Píívyéébé Apííchóré dííbyeúvuke túkévéjtsóneri neébe:

Ávyéjuube néé Táavyéjúúbeke: “Cána táúniúvúi di-icya dímunáake o táhjáne hajchóta.”

³⁷ Ehdúhjáa muurá neebe Dabííúvú Críjtodítýú Íavyéjuube díbye íjcyane. Aanéjii ¿muhdú ívane Dabííúvúj tsiíménémúhaabe íjcyáiyoobe Críjtoó?

Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóné ímí diityéké pájtyénéllii lleeúbucunúme.

Taúhbájú uwáábojtéké Jetsóó núcójpíivetsóne

(Mt 23.1-36; Rc 11.37-54; 20.45-47)

³⁸ Téhduréhjáa tsiíñe úwááboobe nééhií:

—Ámuúhaj, téibúwá tsáma méíjcyaco. Tsá múu íivatú eene aatye taúhbájú uwáábojte míamúnaa diityéké íavyejúúllekiyé cááméjácobájí úcámeíhíjcyánetu.

³⁹ Muurá pihcyáávejaáne pañevú iúcaávécooca imíllémé íboohówátsihjívúré íacuuvéne. Áhdure teene pihcyááveháñe májchó májchómeícyooca imíllémé ímítsihjívúré imájchone.

40 Aame pííbájujite walléemudítýú dótuhíjcyá diityé jaaháñe. Ehdu muurá imyéenúné nucójpí cááménécóbaúvú ihjyúvahíjcyarómé Píívyéébema. Árome muurá téené déjúcotu ícúbáhráméíhi. Ehdúhjáa Jetsóó nééhií.

Ídátso néelle pííbájuulle dsíídsike pícyóone
(Rc 21.1-4)

41 Téijyúhjáa duurúvájá pañe Píívyéébé wáábyuta dsíídsike ditye pícyohíjcyábá úníuri dibye ácuúcunúnáa téhbá pañévú pícyóomé teene dsíídsi. Dsíídsíváméjháa mítyanéhjí pícyóóhií.

42 Áánáacáhjáa pííbájuulle ídátso pícyóó míjíhwuúçure.

43 Aanéjháa ííténe ímamyémuke neébe:

—Áámye muurá pííbájuulle ídátso néérolle pícyóó pámé ehnííñevúre.

44 Muurá aatyé pícyóó mítyane idsíídsívánetu áyánéwuúji. Áánetu pícyoolle páneere tééne tájpi íjcyáiyóne.

13

Duurúvaja wágóóóveíñé Jetsóó nééneé
(Mt 24.1-2; Rc 21.5-6)

1 Aaméjháa duurúvájá pañétú íjchívyénáa Jetsóoke ímamyémudítýú tsaapi nééhií:

—Uwááboóbej, aca ííne ímíjyaú eene duurúvaja néwayúúnetu méénúmeíhi.

2 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿A imíwu ú ítíhi? Ároja muurá wácávyáhcáméíhi.

*Jetsóó tsááiñé ihde pájtyeíñéhji
(Mt 24.3-28; Rc 21.7-24; 17.22-24)*

³ Átsihdyúhjáa pééme tééjáj pihíri oríivo bájú íjcyátsihvu.

⁴ Átsihvúhjáa Jetsóó ácuúcunúubeke Péédooroo, Jacóóboo, Jóááá, Aderéee, íjcyame nééhií:

—Cána múúhake duubállé mújyú tene pájtyeíñé eene múúhake u néhíjcyanéhji. ¿Aca íínetú muha méwaajácuú tsúúca tehdu tene pájtyeíñé?

⁵ Áánéliihyéhjáa neebe diityéke:

—Ehdu nééme tsáama wajácútsi méíjcyaco ámuha állíu múnáadvú maállítsámeityuki.

⁶ Muurá o tsááiñé tsúúca píhícooca íjcyaimyé mítyame óhdi díllómeímye. Aame neé diibyéjuco Críjto íjcyane. Aane mítyame cáhcújtsoó bañúháñe.

⁷ Áhdure téjyju íjcyaiñé méénujcátsí pahúlleváre. Ááneri méíllityedíñe. Ehdu pájtyeíñe páneere ílluréjuco níjkéváiñé ihde.

⁸ Muurá tsané ííñúji múnáa méénujcátsí tsííñé ííñúji múnáama. Ájyju ííñuji vááúméií pahúlleváre. Áhdure ájyaba íjcyáahi. Ehdu déjúcóóveíñé ícúbáhraméi ííñújiri.

⁹ Áánélii téibúwá méíjcyaco. Muurá oke ámuha mecáhcújtsóné hallútú pihcyáávejáané pañevú ámúhake imyéénúmeke tsajtyeímye ávyéjuté éllevu. Aame muurá ámuha méúwááboó diityéke.

¹⁰ Muurá íñe pájtyéteju pámeekérei ííñújiri íjcyané míamúnáake úwáábóméiíhi. Ájyju ihdyu ó tsaá páneere ílluréjuco iníjkévaki.

11 Ahdícycane ávyéjyjté éllevu ditye ámúhakye icyúvéhoojánu tsájtyécooca tsá múu íjtsámeityú muhdú íihjyúváíñeri. Muurá ihdyu Píívyéébere Íapííchoj tééveri ámúhakye túkévéjtsóneri ámuha méihjyúvaáhi.

12 Áhdure téijyu tsané nahbémú íjcyarómé ímityúné dáríívécátsíhi. Aame tsamééré tsíjtyedívú táúhbjácátsíhi. Muurá ítsíime íjcyarómedívú cáánumu táúhbaá tsijtye dityéké ídsíjívétsoki. Áhdure idyé ítsíime íjcyarómé cáánímudívú táúhbaáhi.

13 Áhdure cáhcújtsotúmé ámúhakye tsaríllé tahñéjté ámuha meíjcyámeke. Aane ehdu néérónéhjí pañe Píívyéébeke íhvéjtsotúmé tsaímíyé nihñéétsihvúré íjcyame ihdyu pájtyéteéhi.

14 Áhdure muurá duurúvájatu tsátsii ííné imityúné úújéityútsihvu ímityúné úújeténé Píívyéébeke ávyéta tsarí pájtyeéhi. Aane ihdyu ámuha maájtyúmícooca méwáácunúco cámeháúnevu Jodéá íiñúji múnaa ámuha meíjcyame. Ehdúu muurá tene pájtyeíñé tsúúcajátújucu Píívyéébé ihjyú uubálle múnáajpi Daniéré nééneé. Aane éévehíjcyámé íhya ihdyu waajácújucóó ñná íjcyaiñe.

15 Ahdícycane téijyu áachi íjcyame íúcaavéjúcohdí ímíjcóhó pañévú tsíeméné íújcuki.

16 Áhdure íúmíhé pañe íjcyame íoomíjyúcohdí ihjyávú íwajyámu éllevu.

17 ¡Máídaátsoju tsáma tene pájtyeíñé téijyu wal-léémú éévájtema tsijtye ñohñójtérei ítsííméwuúmú íjcyámeke!

18 Áánéllíi Píívyéébema méihjyúvaco tsúcohíváneri

úúníjyáijyu tene ipájtyétu níjyáháñé lliñe ámuha mewáácunútuki.

19 Muurá téijyu íjcyaiñé ávyétá ihnáhó ícúbáhraméí íñée ííñuji ípívyéévétsihdyu múijyú ícyahíjcyatúne. Áané boonétú ihdyu tsáhájucó múijyú téhdu néené ícúbáhraméí íjcyáityúne.

20 Aane muurá Píívyéébe oke wállóótuca pámeere dsíjívéiyáhi. Áánéllii íícúí tsiíñe oke wállóóiibye ihñéjte wájyuri.

21 Aane tsúúca tene pííhícooca íjcyaiýmé tsaate íllure íállíñe ‘tsúúca Críjto tsájucóóhií’ nééimye. Áámeke wajácútsi meíjcyáne mecáhcújtsodíñe.

22 Muurá íjcyaiýmé állíu múnaa iiye Críjtodi díllómeíimye. Áhdure díllómeíimye Píívyéébé ihjyú uubáalle múnáadi. Aame piivyéteé méénúráítyúronéhjí imyéénune. Ááneri muurá míamúnáake mújtátsoímyé Píívyéébedítyu. Tsáijyu múúne téhdure mújtátsoíyómé ímiááne dííbyeéjtéjuco íjcyárómeke.

23 Aane íñe tsúúca ámúhake ó úúballé íhdétújuco ámuha metéíbúwááveki.

Jetsóó tsáácooca pájtyéíñéhjí

(Mt 24.29-35, 42-44; Rc 21.25-36)

24 Ehdu ícúbáhraméí pájtyéné boone cóójíejpi nuhba ílluréjuco áábatéíñe. Áhdure péjcoejpi tsáhájucó ájchúityúne.

25 Áijyu míicuru dójcoó cáámetu. Ehdu páneere íévéhóówari íhtsútunéhjí íjcyane mujtáraba íjcyáahi.

26 Áijyu tsúúca Míamúnáájpídívúu o ípívyééveebe páneere táihstútú táavyéjuma ojtsó pañétú ó bóhówááveéhi.

27 Aabe ó táúhbaá níjkyéji múnáake ditye ipíhjúcu óhdivu tahñéjteke pahúllevaré ííñújiri, níjkyéjiri, íjcyámeke.

28 Cáhawáá méijtsúcunu higyéerahej. Muurá itsóúuvéne tsiíne tehe béhjívánetu méwaajácú píjcyaba píhíjucóóne.

29 Ahdu néene íne ícyooca ámúhake o nénehji pájtyénetu tsúúca ámuha méwaajácúú tsiíne o tsááíne éévé úújetéjucóóne.

30 Aane ímiááné ámúhake o néé ehdu nénehji pájtyeííne ííñújirí míamúnaa íjcyápííñaáca.

31 Muurá íne ííñújima páneere íévéhóowari íjcyanéhjí wágóóóveéhi. Áánetu íne ámúhake o néhijcyáné tsá mújyú wágóóóvéityúne.

32 Árónáa ihdyu tsiíne o tsááíne éévé tsá múha wáájácúúne. Níjkyéji múnáa íjcyarómé tsá wáájácúúne. Téhdure pañetu Píívyéébé Hajchi o íjcyároobe tsá o wáájácúúne. Apáábyéré ihdyu Llíhíyó waajácú mújyú tsiíne oke íwáallooíne.

33 Ahdícyane tsáma téííbúwá téené íjtsúcunuré méijcyáne méihjúvahíjcyaco Píívyéébema. Muurá tsá mewáájácúú mújyú tsiíne o tsááíne.

34 Muurá tsaapi tsiíne ííñújí íááhíveté íúniú múnáake pícyoíñú ihjávú tsané wákimyéivu ditye téeneri íjcyá díbye téhulle íjcyáné hajchóta. Áamedívú muurá tsáápiikye ityéhmétsoíñúróobeke tsá díbye néétu mújyú ítsááíne. Ahdu tsá ámúhake o néétu mújyú tsiíne o tsááíne.

35 Ahdícyané téñbúwá meíjcyáne tééne íjtsóré meíjcyaco. Muurá ávyeta tsá mewáájácutú mújyú ámuhá avyéjuube o íjcyabe o tsááiñe. Tsáijyu múúne tsájcooji o tsáá cuuvé pañe, mityá cúúvénetúrej, mityá pécójpíñej, mityá cóójí pañévuj. Ávyeta tsá mewáájácutúne.

36 Áánéllii múu téñbúwá tééne íjtsóré ijcyá ámuhákye o túvaaóvátu pevétaré ñná méénutúme cuwáriyé ámuha meíjcyámeke.

37 Ehdu ñne ámuhákye o néé pámeere tahñéjté ámuha íjcyámeke. Ahdícyané tsáma tééne íjtsóré meíjcyaco. Ehdúhjáa Jetsóó úwaabóhi.

14

*Jetsóoke iékééveíñé ditye pítýácójcatsíñe
(Mt 26.1-5; Rc 22.1-2; Ja 11.45-53)*

1 Áijyúhjáa pajtyeté wañéhjí óórityúne pááá máchoméíhíjcyáne wañéhjí míjcyoojícúturejuco llééváiñáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte íjtsámeí muhdú íállíñe Jetsóoke iékééveíñé idsíjívétsoki.

2 Árónemáhjáa néjcatsímyé teene wañéhjí pañei tehdu imyéénútu míamúnáake ííbbórinúyónéllíhye.

*Pácúúújpacýori tsáápille Jetsóoke ihñíwau múrijchóne
(Mt 26.6-13; Ja 12.1-8)*

3 Áijyúhjáa Jetsóó ímamyémuma Betáániarí Tsimóó díbyere 'Ahlláriho' némeíbyé jari. Aaméhjáa tééjari majchóri íjcyánáa tsáápille tsáá

mítýane áhdómeíñé pacúúcújpácyoma. Aalléhjáa téjpacýorí dííbyé níúwau múrijchóhi.

⁴ Aanéhjáa ímamyémuke tsaríwu pájtyénéllii néjcatsímye:

—ǵíveekíami aalle ícúbahra pácúúcújpácyori tsané pijcyábá mewákímyeíñe áhdodúné áhdómeíjpácyorij?

⁵ Muurá téjpacýo menáhjíhénúne dsíídsiri mépíaabóiyá ídáátsóméhjike.

⁶ Ehdúhjáa díílldítýú ditye néérónáa Jetsóó néé diityéke:

—Óvi íjcyalle. ǵíveekí ehdu ámuha méihjyúváhi? Muurá tehdújuco dille méénune.

⁷ Muurá diitye ídáátsojte tsá kiávú ámúhadítýú pééityúne. Áánetu tsá múhajchótá ámúhama o íjcyáityúne.

⁸ Áánéllii muurá oke téjpacýorí múrijcholle oke ditye cúúúíñé ihde tájpi íímíbjachóne.

⁹ Aane ímiááné ámúhake o néé íñe tajtyééveri míamúnaa pájtyetéíñé uwááboju úwáábohíjcyámé muurá idyé teene úúballéné pámeere ííñújiri íjcyáné míamúnaa waajácuúhi. Ehdúhjáa Jetsóó néé ímamyémuke.

*Jóoda Ijcaríóóté Jetsóodívú ékéévetsóíñe
(Mt 26.14-16; Rc 22.3-6)*

¹⁰ Áijyúhjáa Jóoda Ijcaríóóté dííbyé mamýémú 12-meva íjcyáméejpi íjcyároobe múijyúrá llúúvájte avyéjúté éllevu ipyééne diityéke neeté dííbyedívú iékéévetsóíñe.

11 Ááneríhjáa mítyane íímjyúúvéne imíllémé dííbyeke íáhdone. Ehdúhjáa tsúúca diityémá ipítýácójcatsíñe ílluréjuco díbye íjtsámeíñe muhdú dííbyedívú íékéévétsóíñe.

Ímamyémuma Jetsóó májchone

(Mt 26.17-29; Rc 22.7-23; Ja 13.21-30; 1Co 11.23-25)

12 Aanéhjáa teene pajtyété wañéhjí óórítýúne pááá ditye máchohíjcyáné wañéhjí obééjáwuúmuke tsájaatsá múnaa dsíjívétsohíjcyáné wañéhjí tújkévajcójí Jetsóoke ímamyémú néehí:

—¿Aca kiávú ú imíllé wañéhjí májchó muha meméénune?

13 Áánéllíihyéhjáa tsaatétsikye neébe:

—Cáhawáá Jerotsaréevu mepej. Ácoomíyí ámuhtsi tsaapi líyííhýori nújpañújéébeke maájtyúmííbema mépeéhi.

14 Aabe tsájá pañévú úcáávéébe déjutu meúcáávéne tééja múnáájpkýe méneéco: “Uwááboobéne múhtsikye néé kiáváhjané íchii májchoho íjcyane tééhó pañévú díbye múúhama pajtyété wañéhjí májchó májchóihyo.”

15 Áijyu ámuhtsikye úújétsóíbye tsaho imíwu córíhócoba néého cáámééíjiri íjcyahóvu. Ááhó pañévú méméénuco mééma majcho. Ehdúhjáa neebe diityétsikye.

16 Ahdújucóhjáa dityétsí péene técoomívu. Aamútsíhjáa ímíááné muhdú díbye néhdújuco íúújeténe tééhó pañévú méénune teene majcho.

17 Áané iijyúnuvúhjáa Jetsóó tétsihyíjyuco pámeemáyé ímamyémuma.

18 Aanéhjáa tsúúca imájchótsihvu neebe diityéke:

—Ímiáánetúré ámúhake o nées íjcyabe tsaapi ámúhadítúú óhdivu méénútsóííbye.

19 Aanéhjáa kímóhcó diityéké pájtyénéllii pámeere nées dííbyeke:

—¿Aca caabyé ehdu uke muha méméénuúhi, a oó?

20 Áanélliihyéhjáa neébe:

—Íñe tsají pañévúré muhcsi dííbyema memájchoobe ehdu oke méénuúhi.

21 Ehdu ímiáané oke pajtyéíñe Míamúnáápidívúu o ípívyéévéébeke tsúúcajátújucóo Píívyéébé waajácúháámitu tene néhdújuco. Áronáa ihdyu máidáátsoju tene pájtyeíñe ehdu oke méénúúbeke. Tsáháa ihdyu díbye íjcyáítyuróne.

22 Ehdúhjáa diityéké iñétsihdyu pááaho iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánemáhjáa idyóhdáhínunévú diityéké iwájtúne neébe:

—Íñe tájpi náávé íjcyane memájcho.

23 Áhduréhjáa ado iékéévéne téhdújtsoobe Píívyéébeke. Áánevúhjáa díbye ájcune adóme.

24 Áámekéhjáa neébe:

—Íñe tátyujpácyo náávé íjcyane úúballé muhdú míamúnaa ícyahíjcyané pityájcoju o dsíjíveneri tsíhdyuréjuco cápáyóóveíñe múhdumé oke cáhcujtsómé ipájtyeteki.

25 Aane ímiááneturé ámuhákye o nées ícyocátú tsiíne ámuháma bíinojpacýó o ádójúcoóityúne Píivyéébé avyéjuri meíjcyácooca tsiíne maádóíñévújuco.

*Péedoro tóónúmeííne Jetsóó úúballéne
(Mt 26.30-35; Rc 22.31-34; Ja 13.36-38)*

26 Aaméhjáa teene pajtyété wañéhjí majtsíjyú imájtsívátsihdyu péé oríívó bajúvu.

27 Átsihvúhjáa Jetsóó nées diitye ímamyémuke:

—Ípyejco muurá ámuha pámeere ílluréjuco óhdityu metsújááveííne pahúllevávu. Muurá Píivyéébé waajácúháámitu nééneé: “Obééjámú tehmeébeke o dsíjívetsóné boone ílluréjuco ditye mújtaííne pahúllevávu.” Ehdú muurá nééne Píivyéébé waajácúháámitu.

28 Áronáa ihdyu o dsíjíveebe tsiíne o bóhííne ó peé ámuhá ihde Gariréavu.

29 Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééneéllii Péedoro nééhií:

—Íhya ihdyu íjtye uke íhvéjtsoóhi. Áánetu ihdyu tsá uke o íhvéjtsóityúne.

30 Áánélliihyéhjáa neebe dííbyeke:

—Ímiááneturé uke o nées muurá ípyejcójuco tahñéébé u íjcyaróné u tóónuííne 3-íjyúvá cáracái míjyúcú májtsívátúné ihde.

31 Áronáacáhjáa Péedoro nééhií:

—Muurá tsá o tóónúmeíityúne. Óvíjyuco néhi ihdyu oke ditye dsíjívetsóné téené hallútu. Ehdúhjáa pámeere neerá dííbyeke.

*Píivyéebema Jetsóó ihjyuváne
(Mt 26.36-46; Rc 22.39-46)*

³² Aaméhjáa úújeté ‘Getsemaníi’ némeítsihvu. Átsihvúhjáa Jetsóó néé diityéke:

—Íchiíyéi meíjcyá Píivyéebema o ihjyúvatéki.

³³ Áánemáhjáa tsajtyéebé Péédooro, Jacóóboo, Jóááá, éhdúmekére. Áámedívúhjáa ávyétá ihnáhó kímóóvémeíbye.

³⁴ Áánemáhjáa neébe:

—Muhdú ihya o dsíjívéiúvúduréjuco oke táíibuwa. Ahdícycane cána íchihdyúréi oke metéhmej. Árónáa ihdyu mécúwadiñe.

³⁵ Ehdúhjáa iñéene peebe éhniíñewuúvu. Átsihvúhjáa imímóúúvéne Píivyéebema ihjyúvaabe muhdú tene néhajchíí ícúbáhrámeítyuki.

³⁶ Íllúhjáa ihjyúvaabe:

—Ayúju Táá cáániíj, tsá muurá ñná u túhúúlletúne. Ahdícycane muhdú u néhajchíí óvíjyacóóné o ícúbáhrámeíñe. Árónáa idyé tsá o ímillédú u méenúityúne. Óví ihdyu muhdú u ímillédú óoma ú meenúhi.

³⁷ Ehdúhjáa Píivyéebema íihjyúvátsihdyu óómiibye cuwári íjcyámedívú iwájtsíne néé Péédooróke:

—¿Aca eene ú cuwáhi, Tsímoj? ¿íveekí tsá cuwa u áábúcutú oke u téhmeki?

³⁸ Imíchi bo meíjcyáne cúwávetúmé Píivyéebema méihjyúvahíjcyá ímítyunévú ámuha metáhjátsámeítyuki. Muurá ímiááné ámuha méimíllerá tsaímíyé meíjcyane. Árónáa tsá ámuha meíhnháhootú tehdu meíjcyáiyóne.

39 Ehdúhjáa diityéké iñééne biwáhullévúré ipyééne tsiíñe Píivyéébema ihjyúvaabe piéhdúré tujkénúu íhhyuvádúre.

40 Átsihdyúhjáa tsiíñe péébe úújeté téhdure cuwáarí íjcyámedívu. Ávyetáhjáa mítyane cuwa diityéké íjcyame tsá dííbyema íhhyúváiyónéhji éllevu íjcyatúne.

41 Aabéhjáa diityédí iúlléjéróne tsiíñe Píivyéébema ihjyúvatéhi. Átsihdyúhjáa ihdyu óómiibye diityéké néehíí:

—Áyu, ícyooca ihdyu ílluréjuco mecúwáiyóne. Áronáa Míamúnáájpidívúu o ípívyéévéébedívú tsaapi ímítyúmeke ékéévétsóíñe éévé tsúúca úújetéhi.

42 Ahdícyane ílluréjuco metsu mepéékíí. Muurá tsúúca tsaabe óhdivu méénútsóííbye.

Jetsóoke ditye ékeevéne

(Mt 26.47-56; Rc 22.47-53; Ja 18.2-11)

43 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa tsúúca tsaatémá Jóóda wajtsí tétsihvu llúúvájte avyéjutee, taúhbájú uwáábojtee, túkevjtsojtee, íjcyame wállóónéllíi tsáámeé. Aaméhjáa tsáa ímyéénujcátsiháñé nñitsúmuma, cávaájcoháñema.

44 Ácoocáhjáa íhdéjuco diityéké Jóóda nééené:

—Cáábyeké o chóhchócuube diibyéjúcoói. Áábeke meékéévéne métsajtyéco.

45 Ehdúhjáa diityéké ipítyajcódújuco Jetsóo éllevu ipyééne díbye néétene:

—‘Uwááboóbej, ¿a áanu uúj?’ nééberéhjáa chohchócú dííbyeke.

46 Ááneréjucóhjáa ditye iékéévéébeke tsájtyene.

47 Áronáacáhjáa tsaapi dííbyé mamýémudítýú íniitsúwari wállórihjúcú llúúvájte avyéjújte únú múnáájpi núúmiho.

48 Áámekéhjáa Jetsóó nééhií:

—¿Aca muhdú íivane éhne múúne ímityúné méénuhíjcyáábe éllevu ditye tsáhdu ámuha metsáa taéllevu niitsúmuma cávaájcoháñéma?

49 Áánerá íhyajchótá ámúháj piine o íjcyabe duurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyéébé ihjúu uubálle múnaápe tsúúcajátújuco néhíjcyáne dííbyé waajácúháámitu néhdújuco tene ipájtyeki.

50 Ehdúhjáa Jetsóó néénáa ímamyémú ílluréjuco wurúvájá pañe o úwáábohíjcyáábeke keená ámuha oke meékéévehíjcyáne. Áronáa ihdyu tehjújuco ámuha meméénune Píívyééááne dííbyéjtane.

Tsáápiikye ditye ékéévéroobe pállojcóne

51 Áánáacáhjáa tsaapi ováhtsá íéveho íjcyabe wájámubávú idyóvííívyéne pehíjcyá diityé déjutu.

52 Áábekéhjáa ditye ékévérónáa tehba diityé hójtsí pañévú iwááoiñúne waabe pevéhoréjuco.

Túkevjtsojté úmíwari Jetsóó íjcyane

(Mt 26.57-68; Rc 22.66-71; Ja 18.12-14, 19-24)

53 Aanéhjáa tsúúca Jetsóoke tsajtyémé llúúvájte avyéjúúbe éllevu. Áánáacáhjáa tsijtye llúúvájte avyéjújtee, túkevjtsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame píhcyaaavéjucóó tétsihvu.

54 Áijjúhjáa Pééodoro dííbyeke úráávyeébe pehíjcyá diityé kemúellére. Aabéhjáa úújeté lláhajtsívúré

tétsihyi tééjá tehméjté íjcyuujúwatu píhmihiíjcyáme életu ipíhmiki.

55 Áánáacáhjáa ávyéjute ítsámeíhijcyá muhdú Jetsóo hallúvú iállíñe dííbyeke idsíjívétsoíñe. Árónáacáhjáa tsá ditye píívyetétú muhdú dííbyé hallúvú iállíyóne.

56 Ávyetáhjáa mítyame dííbyé hallúvú páhduváré álliyómé báñúmeíhijcyáhi.

57-58 Árónáacáhjáa tsaate téhdure dííbyé hallúvú iállíñe néehíi:

—Áánu muurá nehíjcyá míamúnaáváa méénuja duurúvaja iwácávyáhcóne tsíjyaréjuco imyéénuíñe míamúnaa méénútuja. Aajává pánéévétsóiibye 3 coojívatúre. Ehdu ihjyúvahíjcyaaábe.

59 Ehdúhjáa ditye néérone tsá cáhcújtsómeítýúne.

60 Árónáacáhjáa llúuvájté avyéjuube diityéj píinétú íjyócúúvéne néé Jetsóoke:

—¿íveekí tsá u añújcutú aatyé díhyallúvú ímítyunéhjí úúballéne?

61 Árónáacáhjáa tsá ñná diibye néétune. Áánéllihyéhjáa tsiíñe neebe dííbyeke:

—¿A ímiáané diibyéjuco uu Críjto ímiáábé Píívyéébé Hajchi?

62 Áánéllihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó. Aane méwaajácú íñe Míamúnáájpidívúu o ípívyééveebe íhtsútuube Píívyéébé únuri o íjcyane. Aabe muurá tsiíñe o tsáácooca ó bóhówááveé ojsó pañe.

63 Ehdúhjáa Jetsóó néene ávyéta tsári pajtyé diibye llúúvájte avyéjúúbeke. Áánélliihyéhjáa íwajyámúúné dówárijcyámeíbyéré nééhií:

—Ávyeta tsáhájuco meímíletú tsijtye éhnííñevu dííbyé hallúvú tsiíñe úúballéne.

64 Muurá íñe ámuha melléébóneriyé ¿íveekí uuhívatéébé Píívyéébedi? Aane ¿muhdú ámuha méjtsúcunúhi?

Áánélliihyéhjáa pámeere néé ílluréjuco dibye dsíjiveíñe.

65 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsaate dííbyé hallúvú úníchíhcyméré íhyúmi íbíjínúúbeke imyéénúne nééhií:

—Áyu cána waajácú caabyé uke méénune.

Téhduréhjáa duurúvájá tehmejté dííbyeke wábáajcóhi.

Péédoro tóónúmeíñe

(Mt 26.69-75; Rc 22.56-62; Ja 18.15-18, 25-29)

66 Aanéhjáa Péédoro lláhájtsiri íjcyánáa llúúvájte avyéjúúbé únú múnáadítyú tsáápille tsááhií.

67 Aalléhjáa dííbyeke píhmírí íjcyáábeke íítehíjcyáróne nééhií:

—Úpée idyé éhne ú ícyahíjcyá Jetsóoma Natsarée múnáájpiíma.

68 Áronáacáhjáa íllure ityóónúne neébe:

—Tehdu o wáájácúúbedíjii óóma ú ihjyúváhi. Ehdúhjáa íñéene lláhájtsí mijcó lleehówavu íjyócúúvetéébe.

Áánáacáhjáa tsúúca cáraca májtsiváhi.

69 Aabéhjáa tétsihvu úújetéébeke tsiíñe ííténe tétsihyi íjcyámeke neélle:

—Áánu muurá idyé tsaapi Jetsóó mamýmúejpi.

70 Áronáacáhjáa idyé tsiíñe tóonuúbe. Ááné illúhwuúréhjáa idyé tsíjtyeréjuco nééne dííbyeke:

—Áánerá ímiááné diibyéjuco uu Jetsóó mamýmúejpi. Muurá eene Gariréa múnaa íhjuvádú u íhjuváneturé méwaajácú diibyéjuco u íjcyane.

71 Ehdúhjáa ditye néénéllii tsiíñe ityóónúne llíhcyámeíbyéré néehíí:

—Éje, ímiááneturé tsá o wáájácú dííbyeke eene ámuha óoma dííbyedi meíhjuvávábeke.

72 Ehdúhjáa díbye néénáa tsiíñe cáraca májtsivá míjyúcújuco. Áánetúhjáa ítsááveebe Jetsóópe dííbyeke illu nééneé: “Muurá 3-íjyúvá ú tóónúméíí tahñéébe u íjcyaróné cáracái míjyúcú májtsívátúné ihde.” Ehdúhjáa Jetsóó nééne ítsáávéne ílluréjuco díbye tááne ávyétá íhnáho.

15

*Pírááto éllevu Jetsóoke ditye tsájtyene
(Mt 27.1-2, 11-14; Rc 23.1-5; Ja 18.28-38)*

1 Ááné tsitsíínevúhjáa llúuvájté avyéjutee, túkevítsojtee, taúhbájú uwáábojtee, íjcyame tsiíñe dóbeevéhi. Aaméhjáa Jetsóoke dóhjíuri tsajtyé ávyéjuube Pírááto éllevu.

2 Aabéhjáa díllópejtsó dííbyeke:

—¿A ímiááné uu jodíómú avyéjuúbe?

Áánélliihyéhjáa neébe:

—Ééé, diibyéjuco oó.

³ Áanáacáhjáa llúúvájte avyéjajte dííbyé hallúvú mítyane ímityúné úúballéhi.

⁴ Áánélliihyéhjáa Piráátó tsiíñe dííbyeke nééhií:

—¿Aca íveekí eene tsá u áñújcutú aatye díhyallúvú ímityunéhjí úúballéne?

⁵ Ehdúhjáa dibye Jetsóoke néérónáa tsá dibye áñújcutúne. Ááneríhjáa iúllévenúne tsáhájucó dibye ñná néétune.

Jetsóoke ditye dsíjívétsoíñe

(Mt 27.15-31; Rc 23.13-25; Ja 18.38-19.16)

⁶ Teenéhjáa pajtyété wañéhjí pañe paíjyuvaré avyéjuube Piráátó tsáápiikye ichívyétsohíjcyá cuvéhóójari íjcyamedítýú dííbyé hallúvú míamúnaa íhjúvábekéjucó.

⁷ Aanéhjáa téjyú íjcyabe dsíjívétso múnáajpi ‘Barabáa’ némeílbyé cuvéhóójá pañe tsijtye dsíjívétso múnáama.

⁸ Áanáacáhjáa tsúúca tétsihvu míamúnaa píhcyavémé imyéenuhíjcyádú táúmeíjyucóó Piráátóke dibye íjchívyétso tsáápiikye diityédítýu.

⁹ Áánélliihyéhjáa neebe diityéke:

—Íhya ámuha méimíllé ámuha jodíómú avyéjúúbeke o ácádsíjcaáyóne.

¹⁰ Ehdúhjáa neebe diityéké íllure íñómíutááváne llúúvájte avyéjajte ehdu dííbyeke dáriivéné iwáájácúnema.

¹¹ Áronáacáhjáa diitye llúúvájte avyéjajte néé tétsihyi íjcyámeke ditye Barabáa hallúvúré íhjúva dííbyekéré dibye íjchívyétso cuvéhóójatu.

¹² Áánélliihyéhjáa diibye Piráátó néé diityéke:

—¿Ácooca eene jodíómú avyéjuube dibye íjcyane ámuha menéhíjcyáábeke muhdú méméénuúhi?

13 Áánélliihyéhjáa néémeé:

—Dííbyedívú ihdyu páwachékevu wátyétyehcútsó.

14 Áánélliihyéhjáa neébe:

—¿Aca ñná ímityúné méénuúbe?

Árónáacáhjáa tsiiñe kéévánécoba néémeé:

—¡Muúbe, wátyétyehcútsó dííbyedívu!

15 Áánélliihyéhjáa awáá ijchívyétsoobe cúvéhóójatu Barabáakéré diityémá ímí íjcyane íimíllénema. Áánemáhjáa Jetsóodívú iwápáájcoótsóne íhvéjtssoobe diityédívú diityéréjuco iwátyétyéhcu páwachékevu.

16 Áábekéhjáa tsodáhómú dííbyé já llahájtsívu itsájtyéébedívú píhcyaaavéhi.

17 Aaméhjáa dííbyeke uácó wájyamu duujínuúdú nééjavu. Áhduréhjáa tsuhjíuuhónetu imyéénúné चाहíiwavu ávohjácómé dííbyeke.

18 Áánemáhjáa wáñejcóme:

—¡Ñóóooj, áánu jodíómú avyéjuúbe!

19 Ehdúhjáa iñéene dííbyeke úníchíhcyuméré íllaáyohíjcyá úméhéiyi íhñíwáutu. Áánemáhjáa dííbyé lliiñévú imíhmóúbáne ávyéjútsohíjcyámé íllure dííbyedi iúúhívaténema.

20 Ehdúhjáa dííbyedi iúúhívaténé boone tácoríucúmé teeja duujínuúdú nééjaá. Áánemáhjáa uácómé páñétúeja dííbyé wájámuvuréjuco. Átsihdyúhjáa tsajtyémé dííbyeke páwachékevu iwátyétyéhcuíhullévu.

*Páwachékevu ditye Jetsóoke wátyétyehcúne
(Mt 27.32-44; Rc 23.26-43; Ja 19.17-27)*

²¹ Aanéhjáa téhullévú péeme cábuuvé tsiréene múnáajpi Arejáadorómá Róópómútsíj caani Tsimóó íúmihétú tsáábedívu. Áábekéhjáa íhbutómé Jetsóoke iwátyétyéhccúiwachékevu.

²² Aaméhjáa úújeté tsátsii ‘Niwáupááji’ nééiyóné ‘Góógota’ némeítsihvu.

²³ Átsihvúhjáa Jetsóoke íjchorómé ‘mííraá’ némeíñé duurúbájpácýoma bíínojpácýó íúménúnetu. Áronéhjáa tsá dibye ádotúne.

²⁴⁻²⁵ Áábekéhjáa tsúúca wátyétyehcúmé páwachékevu ááméjutúréi nuhba íjcyánaáaca. Áané boonéhjáa tsodáhómú nehccócatsí caatyé dííbyé wajyámúúné újcuíñe.

²⁶ Aanéhjáa dííbyé níwáú caamééhullétú téwachéketu picyóomé tsíeménetu icyáátunúné illu nééneé: “Áánu jodíómú avyéjuúbe.”

²⁷ Téhduréhjáa téjyuu tsaatétsí ímityúmútsikye wátyétyehcúmé dííbyé úníutu panéjcuvatú íjcyáwachékéécutu.

²⁸ Ehdúhjáa ímityúmútsima dííbyeke wátyétyehcúmé Píívyéébe íwaajácúháámitu illu néhdújuco: “Ímityúmé raahóri dsíjívéiibye ímityúúbedi ditye dílloóbe.”

²⁹ Aanéhjáa dííbyeke úújejémé dííbyedi íúúhívaténemáyé ‘wamíwamí’ nehíjcyáhi. Áánemáhjáa néémeé:

—Ehdíívaabéváa eene duurúvaja u wácávyáhcoja 3 coojívatúré tsiíñe ú pájáávétsóiyáhi.

30 Áyu cána bo pájtyetétsaméij.

31 Téhduréhjáa llúúvájte avyéjútémá taúhbájú uwáábojte dííbyedi iúúhívaténe néjcatsíhi:

—Tsíjtyekée muurá ímiááné pátyetétsohíjcyáábe. Áronáacáha tsá díbye píívyetétú iiye ipájtyetétsámeíñe.

32 Aabe cána óví ímiááné diibyéjuco Críjto mee ijraéemú avyéjuube íjcyáhajchíí eene éwachékevúne dítye wátyétyehcúné ityábáhcyúmeíñe pájtyeté botsí dííbyeke mecáhcújtsoki.

Téhduréhjáa dííbyé úníutu dítye wátyétyéhcumútsí uuhívaté dííbyedi.

Jetsóo dsíjívéne

(Mt 27.45-56; Rc 23.44-49; Ja 19.28-30)

33 Téjyúhjáa cójijpñínétú íjyunúné cuuvé tukévevújuco.

34 Áanáacáhjáa Jetsóo ávyetá ihnáho íllu wáníjcyámeíhi:

—Eróij, Eróij, ¿rama tsabataáni? Tápiivyéébej, Tápiivyéébej, ¿íveekíami oke ú ihvejtsoj? Ehdúhjáa nééiyóné ehdu neébe.

35 Aanéhjáa tétsihyi íjcyámedítýú tsaate illéébóne nééhií:

—Éje, aadi Eríadi wáníjcyámeí Píívyéébé ihjýú uubáalle múnáájpiúvudi.

36 Áanéllihiyhjáa tsaapi íícúí wájýámubádú néene bíínójpácýo kiwátyetu iééníyojéné úméhéí níjcautu ipícyoonévú cújuuvé díbye ííhároki. Áánemáhjáa neébe:

—Bo óví Ería niityétsová dííbyeke.

37 Áanáacáhjáa tsiĩñe ávyétá ihnáhó iwáníjcyámeĩsihdyu íllurējuco dibye dsíjivéne.

38 Áané tujkéveríhjáa duurúvájá pañétú pañétúétsíi watájco wájyámúwácoba dóchéreevé cáámetu baavu panéjcuávú wájítahnécu.

39 Aanéhjáa tsodáhómú avyéjuube tétsihyi íjcyaaabe ájtyumí muhdú dibye iwáníjcyámeĩñe dsíjivéne. Áánetúhjáa neébe:

—Á ihdyúha ímiáané áánu Píivyéébé Hajchi.

40 Aanéhjáa tsaate walléemú dííbyeke ditye dsíjívetsóné tsíhyullétúré íítehíjcyáhi. Áámemáhjáa íjcyámé Maaría Madarénaa, tsíĩñe Maaría Jacóóboma Jotséemútsj tsíjjuu, Tsaroméee, éhdume.

41 Diityéhjáa muurá Gariréari dibye íjcyácooca dííbyeke píáábohíjcyámé téhullétú dííbyema tsáá Jerotsaréevu. Áámemáhjáa téhdure íjcyámé tsijtye walléemú dííbyemáa tsáámeé.

Jetsóó ítémeho ditye cúúune

(Mt 27.57-61; Rc 23.50-56; Ja 19.38-42)

42-43 Aanéhjáa wáyeéévéjcoójílli ditye ímbájkímyeíhíjcyajcójí pejco íhtsútuube Jotséé Arimatéa cóomi múnáajpi péé Pirááto éllévu, téhdure Jetsóoke cáhcújtsoobe Píivyéébé avyéjú ítsohíjcyaaabe. Aabéhjáa diibye Piráátóke táúmeí dííbyeúvú ítémeho icyúúuki.

44 Ááneríhjáa íllure Piráátó ullévenú ‘a ímiáané íhya dsíjívéjúcoóbe’ íñéénema. Áánemáhjáa tsodáhómú avyéjúúbeke ipíúváne dílloobe ímiáané dibye dsíjívéjúcóhajchíi iwáájacuki.

⁴⁵ Aabéhjáa úúballé ímiááné tsúúca díbye dsíjívéne. Áánéllíhyéhjáa Píráátó néé díbye Jotséeke díbye iújcúne icyúúuki.

⁴⁶ Ahdújucóhjáa díbye téwachéketu tééhoúvuke iñútyétsóne bíjínúne imíwu néené wajyámuba iáhdóbari. Áánemáhjáa nééwájitu bóhdoméíñé níkyéhéjú pañévú icyúúúne wátájcoobe nééwayúvu.

⁴⁷ Aanéhjáa Maaría Madarénamúpí tsíjpile Maaría Jotséemútsíj tsíjímá ájtyumí díbye cúúne.

16

Jetsóó dsíjíveebe tsííñe bóhíne
(Mt 28.1-10; Rc 24.1-12; Ja 20.1-10)

¹ Aaméhjáa wáyeéévejcoójí pejco dílle Maaría Madarénaa, Jacóóbój tsíjju Maaríaa, Tsaroméee, éhdume ahdó pácuúcuújpacýóné Jetsóó ítémeho itsójtsoóteki.

² Áánemáhjáa tsíjyu tsííñé tsemáánaréjuco tújkévajcoójí pejcójuco dííbyé níjkyévú péeme úújeté tétsihvu tsúúca nuhba ájchúnááca.

³ Aaméhjáa néjcatsíhi:

—¿Aca múha íñe mééma téhejú watájco nééwayu íñétsoóhi?

⁴ Áronáacáhjáa ítéccunúmé téhejú úmíwari teu íjcyájúcootúne.

⁵ Aaméhjáa téhejú pañévú úcaavémé ájtyumí tsaapi ováhtsá ímiánéjcuri ácuúccunúúbeke. Áábé wajyámúhjáa cááméjácoba nééja ávyéta tsítsi. Áábedíhjáa íllityéme.

⁶ Áronáacáhjáa neebe diityéke:

—Méíllityédiñe. Muurá ó waajácú ámuha menéhcone Natsarée múnáajpi Jetsóoke éhnée páwachékevu ditye wátyétyéhcuúbeke. Áronáa tsá dibye íchii íjcyájúcootúne. Tsúuca bohíjúcoóbe. Cáhawáá méuujéwá íchii dibyée íjcyatsíi pevetsíiyéjuco íjcyane.

⁷ Ahdícyane méúúballété Péedorómá tsijtye dííbyé mamyémuke tsúuca tsiíñe dibye bóhíjúcoóne. Méneeco dibye péjucóóné Gariréavu diityé ihde téhullévú diityémá iátyúmíjcatsí diityékée íñéhíjcyádújuco.

⁸ Ehdúhjáa dibye néénemáyé wájucóomé íllityéneri úúvécunúmére. Aaméhjáa tsá muucá úúballetu mítyane íllityénéllíhye.

*Maaría Madarénadívú Jetsóó bóhówaavéne
(Ja 20.11-18)*

⁹ Aanéhjáa ibóhíjcoójí cúúvéneturé Jetsóó bóhówaavé Maaría Madarénadívú dííllé pañétúu 7-meváké naavémuke iwáágóóllédívu.

¹⁰ Aalléhjáa úúballété dííbyé mamyému dííbyeke kímóóvehíjcyámeke.

¹¹ Áronáacáhjáa tsá díílleke ditye cáhcújtsotúne.

*Ímamyémudítýú mítyétsidívú Jetsóó bóhówaavéne
(Rc 24.13-35)*

¹² Aanéhjáa dííllédívu ibóhówáavéné boonétú tsiíñe bóhówááveebe tsíhdyuréjuco mítyétsi ímamyémudítýú juuváyí péhíjcyámútsidívu.

¹³ Aamútsíhjáa idyé tsijtye íñahbéjteke úúballeróné tsá ditye cáhcújtsotúne.

Muhdú ditye wákímyeíñe ímamyémuke Jetsóó nééneé

(Mt 28.16-20; Rc 24.36-49; Ja 20.19-23)

¹⁴ Átsihdyúhjáa bóhówááveebe pámehdívuréjuco ímamyémudívú 11-mevaréjuco íjcyame majchóri íjcyámedívu. Áámekéhjáa uhbáichoobe ímiááné bóhíibeke íájtyumíné tsijtye úúbálleroné ditye cáhcútsohíjcyátúné hallútu.

¹⁵ Átsihdyúhjáa neebe diityéke:

—Ahdícyane óví ámuha pámeekéré íñújiri íjcyáné míamúnáake méúwaabó ditye pájtyetéíñé uwááboju.

¹⁶ Aane lléébome ímiááné icyáhcújtsóné uubállé tsójtsótsámeímyé ihdyu pájtyéteéhi. Áánetu cáhcújtsotúmé wágóóóveéhi.

¹⁷ Aane oke cáhcujtsómé tamyémeri waagóó tsaaté pañe naavémú íjcyámeke. Téhdure tsíjtyé ihjyu illéébótúrójuri ihjyúvaímye.

¹⁸ Téhdure íñimyémuke ditye ékééverómé tsá ñná méénúityú diityéke. Téhdure námijtya ádorómé tsá dsíjívéityúne. Aame chéméméhjike bóhíitsohíjcyááhi.

Níjkyejívú Jetsóó pééneé

(Rc 24.50-53)

¹⁹ Ehdúhjáa Jetsóó ímamyémuke nééneé boonétú tsúúca Píívyéébe dííbyeke ujcú níjkyejívú dibye íávyéjuuté dííbyema.

²⁰ Áábe déjuvúhjáa ímamyémú uwáábohíjcyá pahúllevaré teene dííbyé uwááboju. Aaméhjáa dííbyere píáábóneri méénúráityúronéhjí

méenuhíjcyá dííbyé uwááboju iwáájácúmeíki. Áyu
tehdújuco

Píívyéébé ihju: jetsocríjyodítyú cáátúnuháámi
New Testament in Bora (PE:boa:Bora)

copyright © 2008 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bora

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Boara [boa], Peru

Copyright Information

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Bora

© 2008, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xcv

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

6f878dbd-e896-5e27-b788-1442926dfc48